Judikatūras krājums

ĢENERĀLADVOKĀTA ATANASIJA RANTA [*ATHANASIOS RANTOS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 2. oktobrī[1]

Lieta C-163/24

BX
pret
Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice,
Curtea de Apel București

(*Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Lauksaimniecība – Kopējā lauksaimniecības politika – Tiešā atbalsta shēmas – Regula (EK) Nr. 1782/2003 – 20. panta 1. punkts – Lauksaimniecībā izmantojamo zemesgabalu identifikācijas sistēma – Administrācijas un kontroles procedūru efektivitāte – Tiesību norma, kuras mērķis (nav) piešķirt tiesības indivīdiem – Regula (EK) Nr. 796/2004 – 68. pants – Lauksaimnieka pienākums deklarēt precīzu lauksaimniecībā izmantojamā zemesgabala platību, identifikācijas datus un tā robežas – Samazinājumi un nepiešķiršana deklarēšanas pārsnieguma gadījumos – Izņēmumi – Jēdziens "pareiza faktiskā informācija" – Valsts atbildība par kaitējumu, ko indivīdiem radījuši šai valstij piedēvējamie Savienības tiesību pārkāpumi – Pārkāpums, kas ir attiecināms uz tiesu, kura pieņem nolēmumu pēdējā instancē – Vairāku vienkāršu Savienības tiesību pārkāpumu pielīdzināšana acīmredzamam pārkāpumam

I. Ievads

1. Šis *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija)[2] lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu būtībā ir par to, kā interpretēt Regulas (EK) Nr. 1782/2003[3], ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku (turpmāk tekstā – "KLP") un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, 20. panta 1. punktu, kā arī Regulas (EK) Nr.

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[2] Turpmāk tekstā – "Bukarestes apelācijas tiesa".

[3] Padomes Regula (2003. gada 29. septembris), ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK) Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001 (OV 2003, L 270, 1. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2008. gada 9. oktobra Regulu (EK) Nr. 1009/2008 (OV 2008, L 276, 1. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 1782/2003").

796/2004[4], ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu, kura tostarp paredzēta Regulā Nr. 1782/2003, 68. panta 1. punktu.

2. Šis lūgums ir iesniegts tiesvedībā starp rumāņu lauksaimnieku BX un *Statul Român – Ministerul Finanțelor Publice* (Rumānijas valsts – Finanšu ministrija) un Bukarestes apelācijas tiesu par šīs dalībvalsts atbildību tostarp par to, ka šī tiesa kā pēdējās instances tiesa nav izpildījusi LESD 267. panta trešajā daļā paredzēto pienākumu iesniegt lūgumu prejudiciāla nolēmuma saņemšanai.

3. Šajā lietā, pirmkārt, Tiesa tiek aicināta precizēt jēdziena "tiesību norma, kuras mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem" aprises un izvērtēt, vai un ar kādiem nosacījumiem tiesību norma, kurai neapšaubāmi ir vispārējo interešu mērķis, var aizsargāt arī fizisko un juridisko personu intereses. Otrkārt, Tiesai ir iespēja precizēt spriedumā lietā *Köbler*[5] iedibināto dalībvalsts atbildības sistēmu par Savienības tiesību pārkāpumu, kurā vainojama pēdējās instances tiesa.

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

1. Regula Nr. 1782/2003

4. Saskaņā ar Regulas Nr. 1782/2003 1., 2., 11.–14., 16. un 21. apsvērumu:

"(1) Jāparedz kopīgi nosacījumi tiešajiem maksājumiem saskaņā ar dažādajām ienākumu atbalsta shēmām [KLP] ietvaros.

(2) Pilna tiešā atbalsta samaksa jāsaista ar atbilstību noteikumiem, kuri attiecas uz lauksaimniecības zemi, lauksaimniecisko ražošanu un darbību. Tādiem noteikumiem jābūt par pamatu tam, lai kopējās tirgus organizācijā iekļautu pamatstandartus attiecībā uz vidi, pārtikas nekaitīgumu, dzīvnieku veselību un labturību un labiem lauksaimniecības un vides apstākļiem. Ja minētie pamatstandarti netiek ievēroti, dalībvalstīm tiešais atbalsts pilnībā vai daļēji jāatceļ, pamatojoties uz proporcionāliem, objektīviem un progresīviem kritērijiem. Tāda atcelšana nedrīkst ierobežot sankcijas, ko nosaka tagad vai nākotnē saskaņā ar citiem Kopienas vai valsts tiesību aktu noteikumiem.

[..]

[4] Komisijas Regula (2004. gada 21. aprīlis), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu, kura paredzēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003, ar ko ievieš kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar [KLP] un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem (OV 2004, L 141, 18. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2007. gada 4. aprīļa Regulu (EK) Nr. 381/2007 (OV 2007, L 95, 8. lpp.) (turpmāk tekstā – "Regula Nr. 796/2004").

[5] Spriedums, 2003. gada 30. septembris, *Köbler* (C-224/01, turpmāk tekstā – "spriedums *Köbler*", EU:C:2003:513). Skat. arī vēlāku Tiesas judikatūru par Savienības tiesību pārkāpumu, kurā vainojama valsts tiesa, it īpaši spriedumus, 2006. gada 13. jūnijs, *Traghetti del Mediterraneo* (C-173/03, turpmāk tekstā – "spriedums *Traghetti del Mediterraneo*", EU:C:2006:391); 2016. gada 28. jūlijs, *Tomášová* (C-168/15, turpmāk tekstā – "spriedums *Tomášová*", EU:C:2016:602), 2019. gada 29. jūlijs, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe* (C-620/17, turpmāk tekstā – "spriedums *Hochtief*", EU:C:2019:630); kā arī rīkojumus, 2019. gada 15. oktobris, *Hochtief Solutions Magyarországi Fióktelepe* (C-620/17, EU:C:2019:884) un 2019. gada 18. decembris, *Hochtief* (C-362/18, EU:C:2019:1100).

(11) Lai uzlabotu administrācijas un kontroles mehānismu efektivitāti un lietderību, jākoriģē sistēma, kura izveidota ar [Regulu (EEK) Nr. 3508/92[6]], iekļaujot tajā vienreizējo maksājumu shēmu, [..]. Jāparedz iespēja vēlākā posmā iekļaut citas atbalsta shēmas.

(12) Efektīvas kontroles labad un lai novērstu daudzkārtēju atbalsta pieteikumu iesniegšanu vairākiem pilnvarotiem maksātājiem vienā dalībvalstī, katrai dalībvalstij jāizveido vienota sistēma to lauksaimnieku identitātes reģistrēšanai, kuri iesniedz atbalsta pieteikumus saskaņā ar integrēto sistēmu.

(13) Integrētās [administrācijas un kontroles] sistēmas dažādo sastāvdaļu nolūks ir efektīvāka administrācija un kontrole. [..]

(14) Ņemot vērā sistēmas sarežģītību un lielo izskatāmo atbalsta pieteikumu skaitu, ir būtiski izmantot atbilstošus tehniskos resursus un administrācijas un kontroles metodes. Tāpēc integrētajai sistēmai katrā dalībvalstī jāietver elektroniska datu bāze, lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēma, atbalsta pieteikumi no lauksaimniekiem, saskaņota kontroles sistēma un – vienreizējo maksājumu shēmā – tiesību uz maksājumu identificēšanas un reģistrēšanas sistēma.

[..]

(16) Lauksaimniecības zemes gabalu identifikācija ir pamatelements, lai pareizi piemērotu ar platību saistītās shēmas. Pieredze liecina, ka esošajām metodēm ir zināmi trūkumi. Tāpēc jāparedz identifikācijas sistēmas izveide, vajadzības gadījumā izmantojot attālo izpēti.

[..]

(21) [KLP] atbalsta shēmas paredz tiešu atbalstu ienākumiem, jo īpaši, lai nodrošinātu pietiekami augstu dzīves līmeni lauku iedzīvotājiem. Šis mērķis ir cieši saistīts ar lauku rajonu uzturēšanu. Lai novērstu Kopienas līdzekļu nepareizu sadali, atbalsta maksājumus nemaksā lauksaimniekiem, kuri ir mākslīgi radījuši apstākļus, kas vajadzīgi tādu maksājumu ieguvei."

5. Regulas Nr. 1782/2003 17. panta "Darbības joma" pirmajā daļā bija noteikts:

"Katra dalībvalsts izveido integrētu administrācijas un kontroles sistēmu, še turpmāk "integrētā sistēma"."

6. Šīs regulas 18. panta "Integrētās sistēmas elementi" 1. punktā bija paredzēts:

"Integrētajā sistēmā ir šādi elementi:

a) elektroniska datu bāze;

b) lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēma;

c) tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēma, kā minēts 21. pantā;

d) atbalsta pieteikumi;

[6] Padomes Regula (1992. gada 27. novembris), ar ko izveido integrētu administrācijas un kontroles sistēmu konkrētām Kopienas atbalsta shēmām (OV 1992, L 355, 1. lpp.).

e) integrēta kontroles sistēma;

f) vienota sistēma, kas vajadzīga, lai reģistrētu katra tā lauksaimnieka identitāti, kurš iesniedzis atbalsta pieteikumu."

7. Minētās regulas 19. panta "Elektroniskā datu bāze" 1. punktā bija precizēts:

"Elektroniskajā datu bāzē par katru lauksaimniecības uzņēmumu reģistrē datus, kas iegūti no atbalsta pieteikumiem.

Šī datu bāze jo īpaši ļauj ar dalībvalsts kompetentās iestādes starpniecību tieši un tūlīt iepazīties ar datiem, kas attiecas uz kalendārajiem un/vai tirdzniecības gadiem, sākot no 2000. gada, un datus attiecībā uz pabalstiem, kas piešķirti saskaņā ar IV sadaļas 10.b nodaļu, sākot no 1998. gada 1. maija."

8. Šīs pašas regulas 20. panta "Identifikācijas sistēma lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabaliem" 1. punktā bija noteikts:

"Lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēmu izveido, pamatojoties uz kartēm vai zemesgrāmatas aktiem, vai citiem kartogrāfiskiem materiāliem. Tiek izmantotas elektroniskas ģeogrāfiskās informācijas sistēmas metodes, vēlams, ietverot tajās ortofotografēšanu no gaisa vai kosmosa, ar viendabīgu standartu, kas garantē precizitāti, kura ir vismaz līdzvērtīga kartogrāfijai mērogā 1:10000."

9. Regulas Nr. 1782/2003 21. pants "Tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēma" bija formulēts šādi:

"1. Tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēmu izveido tā, lai varētu pārbaudīt tiesības un veikt kontrolpārbaudes attiecībā uz atbalsta pieteikumiem un lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmu.

2. Šī sistēma ļauj ar dalībvalsts kompetentās iestādes starpniecību tieši un tūlīt iepazīties ar datiem, kas attiecas uz vismaz trīs iepriekšējiem kalendārajiem un/vai tirdzniecības gadiem pēc kārtas."

10. Šīs regulas 22. pantā "Atbalsta pieteikumi" bija noteikts:

"1. Katru gadu lauksaimnieki iesniedz pieteikumus par tiešajiem maksājumiem, uz kuriem attiecas integrētā sistēma, attiecīgā gadījumā norādot:

– visus lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalus saimniecībā,

[..].

2. Dalībvalsts var nolemt, ka atbalsta pieteikumā jāietver tikai izmaiņas attiecībā uz iepriekšējā gadā iesniegto atbalsta pieteikumu. Dalībvalsts izplata iepriekš iespiestas veidlapas, pamatojoties uz platībām, kas noteiktas iepriekšējā gadā, un piegādā karšu materiālu, kurā norāda minēto platību atrašanās vietu un attiecīgā gadījumā olīvkoku izvietojumu.

[..]"

2. Regula Nr. 796/2004

11. Saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 11, 13., 17., 36., 55.–58. un 67. apsvērumu:

"(11) Lai sekmētu Kopienas finansiālo interešu aizsardzību, jāparedz, ka maksājumus saskaņā ar [Regulu Nr. 1782/2003] var veikt vienīgi tad, kad ir pabeigtas pārbaudes attiecībā uz atbilstības kritērijiem.

[..]

(13) Lai nodrošinātu efektīvu kontroli, jebkurš platību izmantošanas veids un attiecīgās atbalsta shēmas deklarējamas vienlaikus. Tādēļ jāparedz tāda vienota atbalsta pieteikuma iesniegšana, kurā ietverti visi atbalsta pieteikumi, kas kaut kādā veidā ir saistīti ar platību.

[..]

(17) Lai vienkāršotu pieteikšanās kārtību, saskaņā ar Regulas [Nr. 1782/2003] 22. panta 2. punktu šajā ziņā jāparedz, ka dalībvalstis, ciktāl iespējams, nodrošina lauksaimniekus ar iepriekš iespiestu informāciju.

[..]

(36) Platību pārbaudes uz vietas parasti sastāv no divām daļām, no kurām pirmā attiecas uz deklarēto lauksaimniecības zemes gabalu pārbaudēm un mērījumiem, pamatojoties uz grafisko materiālu, aerofotouzņēmumiem utt. Otrā daļa ir zemes gabalu fiziskā pārbaude, lai pārliecinātos par deklarēto lauksaimniecības zemes gabalu faktisko lielumu un atkarībā no attiecīgās atbalsta shēmas pārbaudītu deklarēto kultūraugu un tā kvalitāti. Vajadzības gadījumā jāveic mērījumi. Fizisko pārbaudi laukā var veikt, ņemot paraugus.

[..]

(55) Lai efektīvi aizsargātu Kopienas finansiālās intereses, jānosaka atbilstoši pasākumi pārkāpumu un krāpšanas apkarošanai. Jāparedz atsevišķi pasākumi, ja ir konstatēti pārkāpumi saistībā ar atbilstības kritērijiem dažādajām attiecīgajām atbalsta shēmām.

(56) Tomēr [Regulā Nr. 1782/2003] paredzētajai samazinājumu un nepiešķiršanas sistēmai attiecībā uz savstarpējās atbilstības saistībām ir cits mērķis, proti, rosināt lauksaimniekus ievērot jau izveidotos tiesību aktus savstarpējas atbilstības dažādajās jomās.

(57) Samazinājumi un nepiešķiršana jānosaka, ņemot vērā proporcionalitātes principu, un attiecībā uz atbilstības kritērijiem jāņem vērā īpašās problēmas, kas saistītas ar *force majeure* gadījumiem, kā arī ārkārtējiem un dabas apstākļiem. Attiecībā uz savstarpējās atbilstības saistībām samazinājumus un nepiešķiršanu var piemērot tikai tad, ja lauksaimnieks ir rīkojies nolaidīgi vai ļaunprātīgi. Samazinājumiem un nepiešķiršanai ir jānosaka vairākas pakāpes atbilstoši veikto pārkāpumu smagumam, piemērojot pat pilnīgu izslēgšanu no vienas vai vairākām atbalsta shēmām uz noteiktu laika posmu. Attiecībā uz atbilstības kritērijiem jāņem vērā dažādo atbalsta shēmu īpatnības.

(58) Saistībā ar platībatkarīgā atbalsta pieteikumiem pārkāpumi parasti attiecas uz platību daļām. Tādēļ deklarēšanas pārsniegumu attiecībā uz vienu zemes gabalu var kompensēt ar tās pašas kultūraugu grupas citu zemes gabalu nepietiekamu deklarāciju. Nepārsniedzot konkrētu pielaides robežu, jāparedz, ka atbalsta pieteikumus pielāgo tikai faktiski apstiprinātajai platībai, un samazinājumus sāk piemērot tikai tad, ja attiecīgā robeža ir pārsniegta.

[..]

(67) Samazinājumi un nepiešķiršana attiecībā uz atbilstības kritērijiem parasti nav jāpiemēro, ja lauksaimnieks ir iesniedzis faktiski pareizu informāciju vai ja viņš var citādi pierādīt, ka nav vainojams."

12. Regulas Nr. 796/2004 2. pantā "Definīcijas" bija precizēts:

"Šajā regulā piemēro šādas definīcijas:

[..]

22) "Apstiprināta platība" ir platība, attiecībā uz kuru ir ievēroti visi nosacījumi, kas paredzēti noteikumos par atbalsta piešķiršanu; attiecībā uz vienreizējo maksājumu shēmu deklarēto platību var uzskatīt par apstiprinātu tikai tad, ja faktiski ir deklarēts arī atbilstošs tiesību uz maksājumu skaits.

[..]

25) "Ģeogrāfiskā informācijas sistēma" ir datorizētās ģeogrāfiskās informācijas sistēmas metodes, kas minētas Regulas [Nr. 1782/2003] 20. pantā.

[..]

27) "Grafiskais materiāls" ir kartes vai citi dokumenti, ko izmanto ĢIS satura savstarpējai paziņošanai starp atbalsta pieprasītājiem un dalībvalstīm.

[..]"

13. Regulas Nr. 796/2004 6. panta "Lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu identifikācija" 1. punkts bija formulēts šādi:

"Regulas [Nr. 1782/2003] 20. pantā minētā lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēma darbojas bāzes zemes gabalu, piemēram, kadastrālo zemes gabalu vai lauksaimniecības kultūraugu platības līmenī, kas nodrošina katra bāzes zemes gabala īpašu identifikāciju.

Turklāt dalībvalstis nodrošina, ka lauksaimniecības zemes gabalu identifikācija ir uzticama, un jo īpaši pieprasa, lai vienotajam pieteikumam būtu pievienota sīka informācija vai dokumenti, kurus norādījusi kompetentā iestāde un kuri dod iespēju noteikt katra lauksaimniecībā izmantojamā zemes gabala atrašanās vietu un šādu gabalu izmērīt. ĢIS darbojas, pamatojoties uz valsts ģeodēzisko sistēmu."

14. Saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 12. pantu "Vienotā pieteikuma saturs":

"1. Vienotajā pieteikumā ietver visu informāciju, kas vajadzīga, lai noteiktu tiesības pretendēt uz atbalstu, jo īpaši:

[..]

d) sīku informāciju, kas sniedz iespēju identificēt visus lauksaimniecības zemes gabalus saimniecībā, to platību, kas izteikta hektāros līdz divām decimāldaļām, atrašanās vietu un attiecīgā gadījumā izmantošanas veidu, kā arī to, vai lauksaimniecības zemes gabalu apūdeņo;

[..].

3. Lai identificētu visus lauksaimniecības zemes gabalus saimniecībā, kā minēts 1. punkta d) apakšpunktā, iepriekš iespiestajās veidlapās, ko lauksaimniekiem izplata saskaņā ar Regulas [Nr. 1782/2003] 22. panta 2. punktu, norāda maksimālo platību, par kuru ir tiesības pieprasīt atbalstu, katrā bāzes zemes gabalā vienreizējo maksājumu shēmas piemērošanai. Turklāt grafiskajā materiālā, ko lauksaimnieks saņem saskaņā ar to pašu punktu, norāda bāzes zemes gabalu robežas un to īpašo identifikācijas numuru, un lauksaimnieks atzīmē katra lauksaimniecības zemes gabala atrašanās vietu.

[..]

4. Iesniedzot pieprasījumu, lauksaimnieks izdara labojumus 2. un 3. punktā minētajās iepriekš iespiestajās veidlapās, ja atbilstīgi Regulas [Nr. 1782/2003] 46. pantam ir nodotas tiesības uz maksājumu vai iespiestajās veidlapās ir nepareiza informācija.

Ja labojums attiecas uz platības lielumu, lauksaimnieks norāda attiecīgās platības faktisko lielumu. [..]"

15. Regulas Nr. 796/2004 15. panta "Vienoto pieteikumu grozījumi" 3. punktā bija noteikts:

"Ja kompetentā iestāde jau ir informējusi lauksaimnieku par pārkāpumiem vienotajā pieteikumā vai ja tā ir paziņojusi lauksaimniekam par nodomu veikt pārbaudi uz vietas, un ja šajā pārbaudē uz vietas atklāj pārkāpumus, attiecībā uz tiem lauksaimniecības zemes gabaliem, saistībā ar kuriem ir konstatēti pārkāpumi, grozījumi saskaņā ar 1. punktu nav atļauti."

16. Šīs regulas 18. panta "Procedūru vienkāršošana" 1. punkta c) apakšpunkts bija formulēts šādi:

"Neierobežojot šīs regulas un Regulas [Nr. 1782/2003] īpašos noteikumus, dalībvalstis var atļaut vai pieprasīt, lai visa veida paziņojumus saskaņā ar šo regulu lauksaimnieks nosūta iestādēm un otrādi, izmantojot elektroniskos saziņas līdzekļus. Šādā gadījumā veic attiecīgus pasākumus, lai jo īpaši nodrošinātu, ka:

[..]

c) pārsūtītie dati ir uzticami, ņemot vērā attiecīgās atbalsta shēmas pareizu pārvaldību; ja izmanto datus, kas iekļauti elektroniskajā liellopu datu bāzē, minētā datu bāze nodrošina tādu pārliecinātības un īstenošanas līmeni, kāds vajadzīgs attiecīgo atbalsta shēmu pareizai pārvaldībai."

17. Saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 19. pantu "Acīmredzamu kļūdu koriģēšana":

"Neierobežojot 11. līdz 18. pantu, atbalsta pieteikumā var izdarīt labojumus jebkurā laikā pēc tā iesniegšanas, ja kompetentā iestāde ir atklājusi acīmredzamas kļūdas."

18. Šīs regulas 22. pantā "Atbalsta pieteikumu atsaukšana" bija paredzēts:

"1. Atbalsta pieteikumu var jebkurā laikā pilnīgi vai daļēji rakstiski atsaukt.

[..]

2. Pēc atsaukšanas saskaņā ar 1. punktu prasītājs ir tādā pašā situācijā, kādā viņš bija, pirms iesniedza attiecīgo atbalsta pieteikumu vai atbalsta pieteikuma daļu."

19. Minētās regulas 24. panta "Kontrolpārbaudes" 1. punkta c) apakšpunktā bija noteikts:

"Regulas [Nr. 1782/2003] 23. pantā minētās administratīvās pārbaudes nodrošina pārkāpumu atklāšanu, jo īpaši automātisko atklāšanu, izmantojot datorizētus līdzekļus, ieskaitot kontrolpārbaudes:

[..]

c) attiecībā uz vienotajā pieteikumā deklarētajiem lauksaimniecības zemes gabaliem un lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmā iekļautajiem bāzes zemes gabaliem, lai pārbaudītu tiesības pretendēt uz atbalstu par platībām kā tādām."

20. Saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 30. pantu "Platību apstiprināšana":

"1. Lauksaimniecības zemes gabalu platības apstiprina, izmantojot visus attiecīgos līdzekļus, ko noteikusi kompetentā iestāde un kas nodrošina tādu mērījumu precizitāti, kāda ir vismaz līdzvērtīga tai, kas vajadzīga oficiāliem mērījumiem saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību normām [..].

[..]

4. Tiesības pretendēt uz atbalstu par lauksaimniecības zemes gabaliem pārbauda, izmantojot atbilstošus līdzekļus. Tālab vajadzības gadījumā pieprasa papildu pierādījumu."

21. Šīs regulas 51. panta "Samazinājumi un nepiešķiršana deklarēšanas pārsnieguma gadījumos" 1. punktā bija noteikts:

"Ja attiecībā uz kādu kultūraugu grupu platība, kas deklarēta platībatkarīgā atbalsta shēmas piemērošanai, izņemot atbalsta shēmas par cietes kartupeļiem, sēklām un tabaku saskaņā ar Regulas [Nr. 1782/2003] attiecīgi IV sadaļas 6., 9. un 10.c pantu, pārsniedz saskaņā ar šīs regulas 50. panta 3. līdz 5. punktu apstiprināto platību, atbalstu aprēķina, pamatojoties uz apstiprināto platību, kas samazināta divkāršas konstatētās starpības apmērā, ja minētā starpība ir lielāka par 3 % vai diviem hektāriem, bet ne lielāka par 20 % no apstiprinātās platības.

Ja starpība ir lielāka par 20 % no apstiprinātās platības, par attiecīgo kultūraugu grupu platībatkarīgo atbalstu nepiešķir."

22. Regulas Nr. 796/2003 68. panta "Izņēmumi, piemērojot samazinājumus un nepiešķiršanu" 1. punktā un punktu 2. punkta otrajā daļā bija noteikts:

"1. Regulas I nodaļā paredzētos samazinājumus un nepiešķiršanu nepiemēro, ja lauksaimnieks ir iesniedzis pareizu faktisko informāciju vai ja viņš var citādi pierādīt, ka nav vainojams.

2. [..]

Saskaņā ar lauksaimnieka sniegto informāciju, kas minēta pirmajā daļā, atbalsta pieteikumu pielāgo faktiskajai situācijai."

3. Regula (EK) Nr. 1973/2004

23. Regulas (EK) Nr. 1973/2004[7] 138. panta "Kritērijiem atbilstošo nosacījumu samazināšana un izslēgšana" 1. punkts bija formulēts šādi:

"Izņemot *force majeure* gadījumus vai ārkārtas gadījumus, kā definēts Regulas [Nr. 796/2004] 72. pantā, ja administratīvu vai neatliekamu pārbaužu laikā tiek konstatēta izveidotā atšķirība starp deklarētajām un noteiktajām platībām Regulas [Nr. 796/2004] 2. panta 22. punktā, šī atšķirība ir vairāk kā 3 % bet mazāk kā 30 % no noteiktās platības, apjomi, kuri garantēti pēc viena platības maksājuma shēmas, par attiecīgo gadu tiks samazināti divreiz.

Ja starpība ir lielāka par 30 % no noteiktās platības, netiek garantēta palīdzība par attiecīgo gadu.

[..]."

B. Rumānijas tiesības

24. *Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 125/2006 pentru aprobarea schemelor de plăți directe și plăți naționale directe complementare, care se acordă în agricultură începând cu anul 2007, și pentru modificarea articolului 2 din Legea nr. 36/1991 privind societățile agricole și alte forme de asociere în agricultură* (Valdības ārkārtas rīkojums Nr. 125/2006, ar ko apstiprina tiešo maksājumu shēmas un valsts papildu tiešos maksājumus, kuri lauksaimniecības jomā piešķirti no 2007. gada, un ar ko groza 2006. gada 21. decembra Likuma Nr. 36/1991 par lauksaimniecības sabiedrībām un citām apvienībām lauksaimniecībā[8] (turpmāk tekstā – "*OUG* Nr. 125/2006") 2. pantu, redakcijā, kas piemērojama pamatlietā) 3. panta 1. punkta g) apakšpunktā bija noteikts:

"Šajā steidzamības kārtībā pieņemtajā rīkojumā turpmāk minētie jēdzieni ir definēti šādi:

[..]

g) Lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēma – integrētās administrācijas un kontroles sistēmas sastāvdaļa, kas ietver IT lietojumprogrammas, kuru pamatā ir ortofotogrāfijas, kartes, kadastra dokumenti vai citas kartogrāfiskas atsauces. Izmantoto metožu pamatā jābūt datorizētai ģeogrāfiskās informācijas sistēmai, kas nodrošina katra fiziskā bloka unikālu identifikāciju, vēlams,

[7] Komisijas Regula (2004. gada 29. oktobris), ar ko nosaka sīki izstrādātus noteikumus [Regulas Nr. 1782/2003] piemērošanai attiecībā uz šīs regulas IV un IV a) sadaļā minētajām atbalsta shēmām un atmatā atstātas zemes izmantošanu izejvielu ražošanai (OV 2004, L 345, 1. lpp.).

[8] *Monitorul Oficial al României*, I daļa, Nr. 1043, 2006. gada 29. decembris.

ietverot ortofotografēšanu no gaisa vai satelīta, ar viendabīgiem noteikumiem, kas nodrošina precizitāti, kura ir vismaz līdzvērtīga mēroga kartogrāfijai 1:10 000, un ļauj atbalsta pieteikumos identificēt lauksaimniecības zemes gabalu fiziskos blokus. Zemes gabalu identifikācijas sistēmā reģistrētās platības ir pārbaudes procesa un maksājumu veikšanas atskaites punkts."

25. *OUG* Nr. 125/2006 7. panta 1. punkta b) un c) apakšpunktā bija paredzēts:

"Lai saņemtu maksājumus vienotā platībmaksājuma shēmu ietvaros, pieteikuma iesniedzējiem jābūt reģistrētiem Lauksaimnieku reģistrā, ko pārvalda *Agenția de Plăți și Intervenție pentru Agricultură* [(Lauksaimniecības maksājumu un intervences aģentūra; turpmāk tekstā – "*APIA*")], jāiesniedz maksājumu pieteikums noteiktā termiņā un jāatbilst šādiem vispārīgiem nosacījumiem:

[..]

b) jādeklarē visi lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabali;

c) ir jāiesniedz patiesi, pilnīgi un spēkā esoši dati platībmaksājuma pieteikuma veidlapā un pievienotajos dokumentos, tostarp platību sarakstā, pretējā gadījumā paredzot kriminālvajāšanu."

III. Pamatlieta, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

26. 2007. gada 14. maijā Rumānijas lauksaimnieks BX nosūtīja *APIA – Centrul Județean Argeș* (*APIA* – Ardžešas apgabala centrs, Rumānija; turpmāk tekstā –"Ardžešas *APIA*") pieteikumu par 2007. gadu saskaņā ar vienotā platībmaksājuma shēmām un mazāk labvēlīgiem lauksaimniecības apgabaliem. Šajā pieteikumā bija norādīta kopējā lauksaimniecības platība – 264,71 hektārs (ha), kas sastāvēja no vairākiem zemes gabaliem, no kuriem BX bija noteicis un identificējis attiecīgās platības, izmantojot Ardžešas *APIA* izsniegtās topogrāfiskās kartes. Šie zemes gabali ietvēra 129,09 ha platību apdzīvotajā vietā *Rucăr* (Rumānija).

27. 2007. gada 20. oktobrī – administratīvajā pārbaudē konstatējusi, ka arī citas personas ir pieteikušās uz atsevišķām BX deklarētajām platībām, – Ardžešas *APIA* šajā ziņā lūdza paskaidrojumus.

28. 2007. gada 28. novembrī BX un šo citu attiecīgo personu pārstāvji noteica katra lauksaimnieka apsaimniekotās platības un tostarp precizēja, ka attiecībā uz *Rucăr* apdzīvoto vietu BX izmantoja tikai 45 ha no 129,09 ha, kurus viņš bija deklarējis savā sākotnējā pieteikumā.

29. Tajā pašā dienā BX iesniedza veidlapu M.1.1. "Grozījumi deklarācijā par platību" (turpmāk tekstā – "veidlapa M.1.1") Ardžešas *APIA*, lai labotu viņa sākotnējā pieteikumā deklarēto platību, attiecībā uz *Rucăr* apdzīvoto vietu 129,09 ha vietā deklarējot 45 ha platību. Viņš iesniedza arī ar roku rakstītu deklarāciju, paskaidrojot, ka atšķirība starp viņa sākotnējo deklarāciju un grozīto deklarāciju izriet, pirmkārt, no *Găinațu Mic* kalnu robežu kļūdainas identificēšanas masīvā *Iezer-Păpușa* (Rumānija), jo topogrāfiskajās kartēs, kuras viņa rīcībā bija nodevusi Ardžešas *APIA*, nebija norāžu, un, otrkārt, no starpības starp nomas līgumā norādīto platību (proti, 210 ha), kas bija mazāka par faktiski izmantoto kalnu ganību platību, un šo abu kalnu bloku fizisko platību summu [9].

[9] Šie divi iemesli esot tādējādi izraisījuši pārāk lielas platības deklarēšanu – attiecīgi 52 ha un 33 ha – attiecībā uz *Rucăr* apdzīvoto vietu.

30. Ar paziņojumu, kas iesniegts Ardžešas *APIA* un reģistrēts 2008. gada 15. maijā, BX norādīja, ka Ardžešas *APIA* bija jāanulē M.1.1 veidlapa, jo 84,09 ha platības atsaukšana, izmantojot šo veidlapu, esot veikta kļūdaini, tāpēc ka šīs veidlapas iesniegšanas laikā BX nezināja, ka *Rucăr* apdzīvotās vietas robeža Ardžešas *APIA* topogrāfiskajās kartēs bija ierakstīta nepareizi – to viņš atklāja tikai vēlāk, proti, 2008. gada maija sākumā.

31. Ar 2008. gada 28. maija lēmumu Ardžešas *APIA* uzskatīja, ka BX sākotnēji deklarēja par 46,56 % lielāku platību nekā patiesībā, un tāpēc, pamatojoties uz Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu, noraidīja viņa pieteikumu maksājuma saņemšanai.

32. BX cēla prasību *Tribunalul București* (Bukarestes apgabaltiesa, Rumānija; turpmāk tekstā – "Bukarestes apgabaltiesa"), lūdzot tostarp atcelt šo lēmumu un piespriest Ardžešas *APIA* viņam samaksāt summu 697 391 EUR kā atlīdzību par kaitējumu, kas, pēc viņa domām, viņam esot nodarīts, prettiesiski noraidot viņa atbalsta pieteikumu par 2007. gadu. Viņa ieskatā par apgalvoto pārlieki lielo deklarēto platību faktiski ir atbildīga Ardžešas *APIA*, kas viņam bija sniegusi nepietiekami precīzas topogrāfiskās kartes, kuras neatbilda Regulas Nr. 1782/2003 20. pantā noteiktajām prasībām – to viņš varēja pierādīt ar dokumentiem, lieciniekiem un topogrāfiskiem mērījumiem. Līdz ar to, tā kā viņš nebija "vainojams", viņam neesot bijis jāpiemēro nekāds atbalsta samazinājums vai tā nepiešķiršana atbilstoši Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktam. Ar 2011. gada 20. janvāra spriedumu Bukarestes apgabaltiesa šo prasību noraidīja [10].

33. BX šo spriedumu pārsūdzēja Bukarestes apelācijas tiesā, kas ir pēdējās instances tiesa. Šajā sūdzībā – kā izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma – BX prasīja dalībvalsts tiesai saskaņā ar LESD 267. pantu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. un 2. punkta interpretāciju. Tiesas sēdē BX precizēja, ka minētajā sūdzībā bija arī prasīts vēsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta interpretāciju.

34. Ar 2012. gada 2. aprīļa rīkojumu Bukarestes apelācijas tiesa vispirms noraidīja šo lūgumu, pamatojoties uz to, ka saistībā ar BX izvirzītajiem jautājumiem nav nepieciešams iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu.

35. Pēc tam ar 2012. gada 9. aprīļa lēmumu šī tiesa noraidīja BX apelācijas sūdzību kā nepamatotu. Proti, tā uzskatīja, ka Ardžešas *APIA* 2008. gada 28. maija lēmums, ņemot vērā Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu, ir pamatots, jo BX bija deklarējis pārlieku lielu izmantoto platību un pārsniegums bija lielāks par 30 %. Iesniedzot veidlapu M.1.1., lai labotu savu sākotnējo deklarāciju, viņš esot atzinis, ka kļūda bija viņa sākotnējā deklarācijā, nevis tā pārstāvja deklarācijā, no kura pieteicējs zemesgabalu bija iznomājis. Turklāt gan sākotnējā deklarācija, gan deklarācija, ar kuru platība grozīta, bija sagatavotas, pamatojoties uz vienām un tām pašām Ardžešas *APIA* kartēm, tāpēc nebija pamata pārlieku lielas platības deklarēšanu attaisnot ar kļūdām šajās kartēs.

36. Minētā tiesa arī uzskatīja, ka zemes gabala apsaimniekotājam bija pienākums tiešo platībmaksājumu pieteikumā norādīt tā faktisko platību, nepaļaujoties uz platību, kas norādīta šā zemes gabala īpašumtiesību dokumentos. Tādējādi Ardžešas *APIA* topogrāfisko karšu neprecizitāte nevarot attaisnot to, ka BX pārvērtēja izmantotās platības, it īpaši, ņemot vērā *OUG* Nr. 125/2006 7. panta 1. punkta c) apakšpunktā paredzēto pienākumu minētajā pieteikuma veidlapā ierakstīt patiesus, pilnīgus un pilnībā pamatotus datus, pretējā gadījumā paredzot krimināLsodus.

[10] Šī tiesa būtībā uzskatīja, ka ir notikusi pārlieku lielas platības deklarēšana, jo BX, ņemot vērā nomas līgumu un pirkuma līgumu, zināja, ka šajos aktos norādītā zemes platība ir 211,06 ha, nevis 264,71 ha, kā viņš to sākotnēji bija norādījis.

37. Turklāt, tā kā gan sākotnējā deklarācija, gan M.1.1. veidlapa tika iesniegta, pamatojoties uz tām pašām Ardžešas *APIA* kartēm, pārlieku lielās platības deklarēšanu nevarot pamatot ar kļūdām, kas šajās kartēs var būt pieļautas. Tā kā tajās nebija pietiekami daudz elementu, lai varētu pareizi identificēt platības, BX bija jāveic papildu pasākumi, lai noteiktu precīzu platību, ko viņš izmantoja, lai izvairītos no pārlieku lielas platības deklarēšanas. Šīs pašas tiesas ieskatā, nepreciziātes Ardžešas *APIA* kartēs varēja izraisīt to, ka platības tiek nepareizi identificētas attiecībā uz to atrašanās vietu kartē, bet nekādā gadījumā pārlieku lielas platības deklarēšanu 46,56 % apmērā.

38. Papildus tam Bukarestes apelācijas tiesa veidlapu M.1.1 uzskatīja par daļēju tādas platības atsaukšanu, kurai bija piemērojams Regulas Nr. 796/2004 22. pants. Taču, tā kā BX atsaukšanas pieteikumu iesniedza pēc tam, kad bija saņēmis Ardžešas *APIA* lūgumu sniegt paskaidrojumus, šīs regulas 15. panta 3. punkts esot pretrunā viņa atbrīvošanai no sankcijām, kas paredzētas minētās regulas 51. pantā. Turklāt nevarot piekrist BX interpretācijai, saskaņā ar kuru viņa 2008. gada 15. maija paziņojuma sekas bija 2007. gada 28. novembra paziņojuma par atsaukšanu atcelšana. Proti, minētā regula esot ļāvusi atsaukt nevis pieteikumu par zemes gabala atskaitīšanu, bet gan tikai platību atskaitīšanu.

39. Tāpat šī tiesa uzskatīja, ka uz BX situāciju neattiecas arī Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktā minētie gadījumi. Proti, BX sākotnēji bija deklarējis kopējo platību 264,71 ha apmērā, bet pēc tam atskaitīja platību 84,09 ha apmērā, lai gan faktiskie apstākļi nebija mainījušies. Līdz ar to viņš neesot sniedzis pareizu faktisko informāciju.

40. Uzskatot, ka prasības par zaudējumu atlīdzību noraidīšana izrietēja nevis no nespējas pierādīt nodarīto mantisko kaitējumu, bet gan no pamatprasības noraidīšanas, minētā tiesa neuzskatīja par nepieciešamu iegūt liecības. Tāpat, tā kā Bukarestes apgabaltiesa pārlieku lielas platības deklarēšanu bija konstatējusi, pamatojoties uz to, ka BX bija atsaucis platības, arī topogrāfiskie mērījumi netika uzskatīti par lietderīgiem.

41. 2013. gada 8. aprīlī BX cēla prasību nupat minētajā tiesā, lai sauktu Rumānijas valsti pie atbildības par mantisko un morālo kaitējumu, kas nodarīts ar Bukarestes apelācijas tiesas 2012. gada 9. aprīļa lēmumā pieļauto Savienības tiesību pārkāpumu, apgalvojot, pirmkārt, ka tā nav piemērojusi tostarp Regulas Nr. 1782/2003 20. pantu, kā arī Regulas Nr. 796/2004 68. pantu un, otrkārt, ka tā nav ievērojusi LESD 267. panta trešo daļu, jo tā nav izpildījusi savu pienākumu vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un nav pamatojusi atteikumu iesniegt šādu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu.

42. Ar 2016. gada 1. jūlija spriedumu Bukarestes apgabaltiesa BX prasību noraidīja kā nepamatotu.

43. Bukarestes apgabaltiesa uzskatīja, ka ar Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punktu privātpersonām netiek piešķirtas tiesības, kas var izraisīt valsts atbildību, jo tajā ir reglamentēts lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu identifikācijas veids, kā arī šajā nolūkā izmantoto plānu un kadastrālo dokumentu īpašības, lai nodrošinātu vienotus nosacījumus tiešajiem maksājumiem saskaņā ar dažādām KLP atbalsta shēmām. Šajā ziņā BX minētās tiesības uz informāciju, kas tiek saprastas kā tiesības piekļūt informācijai, kura ir būtiska, lai saņemtu pieprasīto atbalstu un pareizi identificētu zemes gabalu, esot vispārējas tiesības, kuras varētu tikt atzītas attiecībā uz vairumu tiesību normu, kas paredz nosacījumus kāda konkrēta mehānisma darbībai.

44. Savukārt – Bukarestes apgabaltiesa ieskatā – Regulas Nr. 796/2004 68. pants nepārprotami radot tiesības attiecībā uz indivīdiem. Minētā tiesa no tā secināja, ka Bukarestes apelācijas tiesa ir pārkāpusi šo tiesību normu, pirmkārt, nenoteikdama jēdziena "pareiza faktiskā informācija" nozīmi, lai gan tas attiecīgajā aktā nav definēts, otrkārt, secinot, ka šī tiesību norma nav piemērojama BX, pamatojoties tikai uz dokumentiem, kas bija Ardžešas *APIA* lēmuma pamatā, un tādējādi neņemot vērā citus BX iesniegtos dokumentus, un, treškārt, nedodot viņam iespēju ar jebkādiem pierādīšanas līdzekļiem pierādīt, ka viņš nav vainojams pārlieku lielas platības deklarēšanā.

45. Tomēr, pamatojoties uz sprieduma *Köbler* 55. un 56. punktā minētajiem faktoriem, Bukarestes apgabaltiesa uzskatīja, ka Bukarestes apelācijas tiesas pieļautais Savienības tiesību pārkāpums nebija tik acīmredzams, lai varētu izraisīt valsts atbildību.

46. Šajā ziņā, pirmām kārtām, attiecībā uz "skaidrības un precizitātes pakāpi" Bukarestes apgabaltiesa norādīja, ka Regulas Nr. 796/2004 68. pants ir skaidrs, jo tajā ir reglamentētas lauksaimnieka tiesības tikt atbrīvotam no atbalsta samazināšanas vai nepiešķiršanas sankcijas abās tajā minētajās situācijās un ar to tiesai, kurā tiek apgalvots, ka ir piemērojama viena no abām situācijām, netieši ir noteikts pienākums pārbaudīt, vai šī aizstāvība ir pamatota.

47. Otrām kārtām, runājot par tiesību kļūdas "atvainojamo vai neatvainojamo raksturu" – Rumānijas tiesībās nevar atsaukties uz tiesību kļūdu, ja pastāv pieejamas un paredzamas tiesību normas, tai skaitā *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī* publicētās tiesību normas, kā arī Tiesas pasludināti spriedumi. Tomēr šajā gadījumā, tā kā Tiesa vēl nebija interpretējusi šīs regulas 68. pantu, Bukarestes apelācijas tiesa nespēja pareizi interpretēt šo tiesību normu un to nevar uzskatīt par neatvainojamu kļūdu.

48. Trešām kārtām, attiecībā uz "Savienības iestādes nostāju" Bukarestes apgabaltiesa norādīja – Komisija tik tiešām vairākkārt ir apgalvojusi, ka Rumānijas tiesiskais regulējums negarantē administratīvo kontrolpārbaužu efektivitāti. Konkrēti, izmeklēšanā Nr. AA/2008/24[11] tā bija norādījusi, ka nepareizas kartēšanas sistēmas dēļ lauksaimnieki bieži vien nepareizi lokalizēja lauksaimniecības zemes gabalus, kālab viņi tika sodīti vai nesaņēma atbalstu. Tomēr šādi apgalvojumi nav pietiekami, lai uzskatītu, ka Savienības iestāde ir konstatējusi Savienības tiesību pārkāpuma acīmredzamību. Proti, lai konstatētu šādu acīmredzamību, paustajai nostājai ir jābūt saistītai ar pārkāptā noteikuma piemērošanu. Tomēr šajā gadījumā Komisijas nostāja neattiecās uz Regulas Nr. 796/2004 68. panta piemērošanu, bet gan uz veidu, kādā Ardžešas *APIA* piemēroja lauksaimniecībā izmantojamu zemesgabalu lokalizācijas sistēmu.

49. Ceturtām kārtām, attiecībā uz "pārkāpuma apzināto raksturu" Bukarestes apelācijas tiesa neesot tīši vai acīmredzami pārkāpusi Savienības tiesības. Lai gan Tiesai vēl nebija bijusi iespēja interpretēt Regulas Nr. 796/2004 68. pantu, Bukarestes apgabaltiesa esot izklāstījusi iemeslus, kādēļ tā uzskatīja, pirmkārt, ka BX pieprasītie papildu pierādījumi nebija jāpieņem un, otrkārt, ka 68. pantu nebija paredzēts piemērot strīdam pamatlietā.

50. Visbeidzot, piektām kārtām, Bukarestes apgabaltiesa norādīja, ka LESD 267. panta trešās daļas neievērošana pati par sevi nevar izraisīt valsts atbildību, jo ar šo tiesību normu indivīdiem netiek piešķirtas tiesības. Katrā ziņā, lai gan Bukarestes apelācijas tiesa 2012. gada 2. aprīļa rīkojumā esot vienīgi pamatojusi savu atteikumu uzdot Tiesai jautājumus par minētā 68. panta interpretāciju, konstatējot, ka BX izvirzītajiem elementiem "nav nepieciešama" Tiesas

[11] Šajā ziņā skat. izmeklēšanu, kas uzsākta lietā Nr. 44537/3/2008.

interpretācija, sīkāk neprecizējot iemeslus, kas tai likuši izdarīt šādu secinājumu. Tomēr Bukarestes apgabaltiesa uzskatīja, ka frāzes "nav nepieciešama" izmantošana nozīmē, ka Bukarestes apelācijas tiesa ir uzskatījusi, ka šīs regulas 68. panta noteikumu interpretācija un piemērošana ir pašsaprotama, tāpēc Tiesai tie nav jāanalizē.

51. Lai gan šāds pamatojums neatbilst prasībām, ko Tiesa izvirzījusi spriedumā *Cilfit*[12], Bukarestes apgabaltiesa – salīdzinot pamatlietas apstākļus ar apstākļiem lietā, kurā pasludināts spriedums *Köbler*, – uzskatīja, ka šis nepietiekamais pamatojums nevar būt acīmredzams Savienības tiesību pārkāpums. Proti, kaut arī pēdējā minētajā lietā tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nebija pārsūdzami, bija atsaukusi savu lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu un pēc tam nepareizi interpretējusi Tiesas judikatūru, Tiesa esot nolēmusi, ka Savienības tiesību pārkāpums nav ne acīmredzams, ne pietiekami nopietns, lai izraisītu attiecīgās valsts atbildību. Tātad, tā kā šajā lietā nav bijis atbilstoša Tiesas sprieduma, kurā būtu interpretētas attiecīgās Savienības tiesību normas, šo tiesību normu pārkāpumu *a fortiori* nevar uzskatīt par acīmredzamu.

52. BX iesniedza apelācijas sūdzību par Bukarestes apgabaltiesas 2016. gada 1. jūlija spriedumu Bukarestes apelācijas tiesā.

53. Šajā apelācijas sūdzībā BX, pirmkārt, apgalvo, ka, pretēji Bukarestes apgabaltiesa nospriestajam, ar Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punktu indivīdiem ir piešķirtas tiesības, kas izrietot gan no Tiesas judikatūras[13], gan no šo secinājumu 48. punktā minētās Komisijas izmeklēšanas Nr. AA/2008/24. Līdz ar to šīs tiesību normas pārkāpums saskaņā ar Eiropas Savienības Pamattiesību hartas (turpmāk tekstā – "Harta") 41. panta 3. punktu, lasot to kopsakarā ar 51. panta 1. punktu var izraisīt vainīgās iestādes atbildības iestāšanos un likt piespriest tai atlīdzināt kaitējumu. Turpinājumā BX apgalvo, ka, neievērojot Regulas Nr. 796/2004 68. panta acīmredzamo nozīmi un šajā tiesību normā noteiktos pienākumus, Bukarestes apelācijas tiesa esot pārkāpusi viņa tiesības uz lietas taisnīgu izskatīšanu, kas garantētas Hartas 47.–52. pantā. Viņa tiesību uz aizstāvību pārkāpums liecinot par pārkāpuma tīšo raksturu. Atteikums iesniegt Tiesai lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, lai gan viņš to bija lūdzis, pastiprinot šo secinājumu, ņemot vērā, ka šī atteikuma pamatojums bija apzināti neviennozīmīgs, lai liegtu tiesai pārbaudīt šī pamatojuma pamatotību un tiesiskumu. Visbeidzot, BX uzskata, ka konstatējumu par acīmredzamu LESD 267. panta trešajā daļā noteiktā pienākuma pārkāpumu nevar attiecināt tikai uz gadījumu, kad tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami, neievēro Tiesas prejudiciālu nolēmumu par interpretāciju. Ja šāda Tiesas sprieduma nebūtu, nebūtu jāpārbauda sprieduma *Köbler* 55. punktā minētie kritēriji.

54. Lai lemtu par BX iesniegto apelācijas sūdzību, Bukarestes apelācijas tiesa uzskata par nepieciešamu uzdot Tiesai jautājumu, pirmkārt, vai ar Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punktu indivīdiem ir piešķirtas īpašas tiesības, otrkārt, vai jēdziens "pareiza faktiskā informācija" Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta izpratnē ietver gan lauksaimnieka veiktu pareizu platību deklarēšanu, gan to, ka apsaimniekotais zemes gabals ir precīzi identificēts, un, treškārt, vai

[12] Spriedums, 1982. gada 6. oktobris, *Cilfit* u.c. (283/81, turpmāk tekstā – "spriedums *Cilfit*", EU:C:1982:335). Bukarestes apgabaltiesas ieskatā Bukarestes apelācijas tiesai būtu bijis jāatsaucas – vismaz 2012. gada 9. aprīļa lēmuma pamatojumam – uz šādiem faktoriem: Savienības normai raksturīgā terminoloģija, kāds ir Savienības tiesību normas konteksts, kāds Savienības tiesību normu kopums ņemts vērā šīs normas interpretēšanai, tās mērķis un Savienības tiesību attīstības pakāpe laikā, kad šī norma bija jāpiemēro, lai tiesa, kas izskata prasību par valsts atbildību, varētu pārbaudīt, vai ir ievērotas LESD 267. panta normas.

[13] Šajā ziņā iesniedzējtiesa atsaucas uz Tiesas 1976. gada 2. jūnija spriedumu *Kampffmeyer* u.c./EEK (no 56/74 līdz 60/74, EU:C:1976:78, 13. punkts), kā arī uz Vispārējās tiesas spriedumiem, 2002. gada 10. aprīlis, *Lamberts*/Ombuds (T-209/00, EU:T:2002:94, 87. punkts) un 2011. gada 23. novembris, *Sison*/Padome (T-341/07, EU:T:2011:687, 47. punkts).

pamatlietas apstākļos fakts, ka tā nav vērsusies Tiesā ar prejudiciālu jautājumu par minētā 68. panta interpretāciju, ir acīmredzams Savienības tiesību pārkāpums, kas var izraisīt Rumānijas valsts atbildību.

55. Šādos apstākļos Bukarestes apelācijas tiesa nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

"1) Vai Regulas [Nr. 1782/2003] 20. panta 1. punkts ir uzskatāms par Eiropas Savienības tiesību normu, kas piešķir indivīdiem konkrētas tiesības, kuru pārkāpums var izraisīt valsts atbildību par valsts pēdējās instances tiesas nolēmumu?

2) Vai Regulas [Nr. 796/2004] 68. panta 1. punktā paredzētais jēdziens "pareiza faktiskā informācija" ir jāinterpretē tādā nozīmē, ka tas ietver gan platību pareizo deklarēšanu, ko veicis lauksaimnieks, gan izmantotā zemesgabala un tā robežu pareizo identifikāciju?

3) Vai lietas apstākļos tas, ka valsts pēdējās instances tiesa neiesniedza [Tiesā] prejudiciālu jautājumu par Regulas Nr. 796/2004 68. panta interpretāciju, ir uzskatāms par acīmredzamu un pietiekami smagu pārkāpumu, lai izraisītu valsts atbildību par kaitējumu, kas, saskaņā ar apgalvoto, esot nodarīts ar minētās tiesas spriedumu?"

56. Rakstveida apsvērumus Tiesai iesniedza Rumānijas valdība un Eiropas Komisija. Šīs lietas dalībnieces, kā arī BX sniedza arī mutvārdu apsvērumus tiesas sēdē mutvārdu paskaidrojumu uzklausīšanai, kas notika 2025. gada 20. maijā.

IV. Juridiskā analīze

A. Ievada apsvērumi

57. Iesākumā jāatgādina, ka šī lieta attiecas uz situāciju, kurā lauksaimnieks BX, kas iesniedza platībatkarīgā atbalsta pieteikumu, pārvērtēja lauksaimniecības platību, par kuru viņš bija iesniedzis atbalsta pieteikumu, un kompetentās valsts iestādes sniegtās topogrāfiskās kartes, uz kuru pamata viņš bija konstatējis lauksaimniecības platību, nebija pietiekami precīzas, lai noteiktu izmantotā zemesgabala robežas. Šādos apstākļos šis lauksaimnieks, kurš pēc pārlieku lielas platības deklarēšanas ar šīs iestādes lēmumu tika izslēgts no atbalsta maksājuma, norādīja, ka runa nav par tīši veiktu "deklarēšanas pārsniegumu", bet gan par izmantotā zemesgabala robežu kļūdainu identifikāciju šajās kartēs ietverto neprecizitāšu dēļ, kas neatbilda Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punktā paredzētajiem nosacījumiem, un ka līdz ar to viņa atbalsta pieteikumā bija ietverta "pareiza faktiskā informācija" vai arī vismaz tas nebija "kļūdains", bet saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 68. pantu tas nozīmē, ka nebija jāpiemēro atbalsta nepiešķiršana.

58. Tādējādi pamatlietas centrā esošā juridiskā problēma attiecas uz tāda kaitējuma atlīdzināšanu, kas BX esot nodarīts ar Bukarestes apelācijas tiesas nolēmumu, kura, lemjot pēdējā instancē, pirmkārt, noraidīja sūdzību, ko BX bija iesniedzis par Bukarestes apgabaltiesas spriedumu, ar kuru šī tiesa neatzina pieteicēja tiesības uz atbalstu tāpēc, ka bija deklarēta pārāk liela platība, par kuru atbalsts tika lūgts, un, otrkārt, atteicās vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Pēc Bukarestes apelācijas tiesas sprieduma BX cēla prasību Bukarestes apgabaltiesā, kurā viņš lūdza atzīt, ka Rumānijas valsts ir atbildīga par Savienības tiesību – it īpaši Regulas Nr. 1782/2003 20. panta un Regulas Nr. 796/2004 68. panta – pārkāpumu, kā arī par to, ka nav

ievērots LESD 267. panta trešo daļā paredzētais pēdējās instances tiesas pienākums iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu. Tā kā Bukarestes apgabaltiesa atzina šo prasību par nepamatotu, BX iesniedza apelācijas sūdzību Bukarestes apelācijas tiesā.

59. Šādos apstākļos Bukarestes apelācijas tiesa, kurai jānosaka, vai tai kā pēdējās instances tiesai bija jāiesniedz lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu, apturēja tiesvedību un uzdeva Tiesai trīs prejudiciālus jautājumus.

B. Par pirmo prejudiciālo jautājumu

60. Ar pirmo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkts ir tiesību norma, kuras mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem un kuras pārkāpums varētu izraisīt attiecīgās dalībvalsts atbildību.

61. Atgādinājumam – Bukarestes apgabaltiesa pamatlietā konstatēja, ka šīs regulas 20. panta 1. punkta pārkāpums nevar izraisīt Rumānijas valsts atbildību, jo ar šo tiesību normu indivīdiem tiesības nav piešķirtas [14]. Savukārt BX apstrīd šo secinājumu, atsaucoties uz Komisijas lēmumiem, kas pieņemti 2010. un 2011. gadā [15]. Precīzāk, minētais secinājums esot pretrunā Komisijas izmeklēšanai Nr. AA/2008/24, kurā esot norādīts, ka nepareiza kartogrāfijas sistēma ne tikai nepilda savu uzdevumu garantēt administratīvo kontrolpārbaužu efektivitāti (vispārējās intereses), bet arī bieži vien noved pie tā, ka lauksaimnieki lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmā nepareizi norāda lauksaimniecības zemes gabalu atrašanās vietu, tādējādi tiekot sodīti vai nesaņemot atbalstu vai kompensāciju par izdevumiem, "*kas skar arī katra lauksaimnieka īpašās intereses*". Tādējādi šādā kontekstā minētās regulas 20. pantam esot institucionāla dimensija, proti, nodrošināt pārvaldības un kontroles procedūru efektivitāti KLP ietvaros. Tomēr tas automātiski neizslēdz iespēju, ka ar šo pašu tiesību normu indivīdiem tiek piešķirtas tiesības, it īpaši tiesības tikt informētiem, izmantojot precīzas topogrāfiskās kartes, jo šā nosacījuma neievērošana attiecībā uz karšu precizitāti, iespējams, atņem lauksaimniekam noderīgu informāciju atbalsta saņemšanas procesā un tieši ietekmē iespēju saņemt finansiālu atbalstu.

62. Šajā ziņā vispirms atgādinu, ka attiecībā uz nosacījumiem, ar kādiem dalībvalsti var saukt pie atbildības par kaitējumu, kas nodarīts indivīdiem tādu Savienības tiesību pārkāpumu rezultātā, par kuriem tā ir atbildīga, Tiesa ir vairākkārt nolēmusi, ka cietušajām personām ir tiesības saņemt kompensāciju par šādu kaitējumu, ja ir izpildīti trīs nosacījumi: pirmkārt, pārkāptās tiesību normas mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem, otrkārt, šīs normas pārkāpums ir pietiekami nopietns un, treškārt, pastāv tieša cēloņsakarība starp dalībvalsts pienākuma pārkāpumu un šiem indivīdiem nodarīto kaitējumu [16].

[14] Skat. šo secinājumu 43. punktu.

[15] Tie ir lēmumi, ar kuriem Rumānija tika notiesāta par vairākiem trūkumiem ZGIS-ĢIS sistēmā, administratīvajās pārbaudēs un sankciju piemērošanā par nepareizas informācijas sniegšanu lauksaimniekiem un neefektīvām pārbaudēm uz vietas attiecībā uz platībatkarīgo atbalstu.

[16] Skat. it īpaši spriedumus, 1996. gada 5. marts, *Brasserie du pêcheur et Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 51. punkts); *Köbler* (51. punkts); *Tomášová* (22. punkts); *Hochtief* (35. punkts); 2022. gada 18. janvāris, *Thelen Technopark Berlin* (C-261/20, EU:C:2022:33, 44. punkts), un 2022. gada 28. jūnijs, Komisija/Spānija (Likumdevēja pieļauts Savienības tiesību pārkāpums) (C-278/20, turpmāk tekstā – "spriedums Likumdevēja pieļauts Savienības tiesību pārkāpums" , EU:C:2022:503, 31. punkts). Turklāt Tiesa arī uzskata, ka šo nosacījumu piemērošana principā ir jāveic valsts tiesām saskaņā ar Tiesas sniegtajām šīs piemērošanas pamatnostādnēm (šajā ziņā skat. spriedumu, 2018. gada 4. oktobris, *Kantarev*, C-571/16, turpmāk tekstā – "spriedums *Kantarev*", EU:C:2018:807, 95. punkts un tajā minētā judikatūra).

63. Precīzāk, attiecībā uz pirmo nosacījumu, uz kuru attiecas pirmais jautājums, Tiesa jau ir nospriedusi, ka indivīdiem piešķirtās tiesības rodas ne tikai tad, ja tās ir *skaidri piešķirtas* ar Savienības tiesību normām, bet arī *pozitīvu vai negatīvu pienākumu* dēļ, kas šajās tiesību normās ir skaidri noteikti gan indivīdiem, gan dalībvalstīm vai Savienības iestādēm [17]. Šādu pozitīvu vai negatīvu pienākumu pārkāpums, ko ir pieļāvusi dalībvalsts, var traucēt attiecīgajiem indivīdiem īstenot tiesības, kuras tiem netieši ir piešķirtas ar attiecīgajām Savienības tiesību normām un uz kurām tām ir jāvar atsaukties valsts līmenī, un tādējādi mainīt tiesisko stāvokli, ko ar šīm tiesību normām ir paredzēts radīt attiecībā uz šiem indivīdiem. Tādēļ šo Savienības normu pilnīga efektivitāte un tajās paredzēto tiesību aizsardzība prasa, lai indivīdiem būtu iespēja saņemt atlīdzību neatkarīgi no tā, vai attiecīgajām tiesību normām ir tieša iedarbība, jo šī īpašība pati par sevi nav ne nepieciešama, ne pietiekama, lai izpildītu pirmo no trim šo secinājumu 62. punktā minētajiem nosacījumiem [18].

64. Ņemot vērā šos principus, jāpārbauda, vai Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta – ar kuru ir ieviesti noteikumi par lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu identifikācijas sistēmas izveidi, kas ir daļa no kopējiem noteikumiem tiešo maksājumu jomā saskaņā ar ienākumu atbalsta shēmām atbilstoši KLP, – mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem un it īpaši atbalsta pieteikuma iesniedzējiem, kas tiem ļauj celt prasību par zaudējumu atlīdzību, kuri radušies *APIA* topogrāfisko karšu neprecizitātes dēļ [19].

65. Turpmāk izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka šo tiesību normu nevar uzskatīt par tādu, ar kuru atbalsta pieteikuma iesniedzējiem tiek piešķirtas konkrētas tiesības, vai vismaz par tādu, kuras mērķis ir tieši vai netieši radīt tiesisku situāciju, kas piemērojama pēdējiem minētajiem.

66. Proti, pirmām kārtām, jānorāda, ka no Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta formulējuma neizriet, ka tās mērķis ir piešķirt tiesības atbalsta pieteikuma iesniedzējiem. Šai tiesību normai, kas ietilpst minētās regulas II sadaļā "Vispārīgi noteikumi", precīzāk, tās 4. nodaļā "Integrēta administrācijas un kontroles sistēma", ir tīri tehnisks raksturs, jo tajā ir paredzēts, ka šo lauksaimniecībā izmantojamo zemesgabalu identifikācijas sistēmu "izveido, pamatojoties uz kartēm vai zemesgrāmatas aktiem, vai citiem kartogrāfiskiem materiāliem". Minētajā tiesību normā ir definētas metodes, kas tiek izmantotas šīs sistēmas ieviešanai, precizējot, ka "tiek izmantotas elektroniskas ģeogrāfiskās informācijas sistēmas metodes, vēlams, ietverot tajās ortofotografēšanu no gaisa vai kosmosa, ar viendabīgu standartu, kas garantē precizitāti, kura ir vismaz līdzvērtīga kartogrāfijai mērogā 1:10 000".

67. No tā izriet, pirmkārt, ka šīs regulas 20. panta 1. punkta formulējumā nav atsauces ne uz indivīdiem, ne *a fortiori* uz atbalsta pieteikuma iesniedzējiem, tādējādi tajā nav "skaidri piešķirtas" tiesības šo secinājumu 63. punktā minētās Tiesas judikatūras izpratnē. Otrkārt, šajā tiesību normā dalībvalstu kompetentajām iestādēm, kas atbild par lauksaimniekiem paredzēto tiešo maksājumu administrēšanu un kontroli, ir noteikts "pozitīvs pienākums" izmantot lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēmas, tostarp ar topogrāfiskajām kartēm, kurām ir minimālais precizitātes līmenis. No minētās tiesību normas formulējuma

[17] Skat. spriedumu, 2022. gada 22. decembris, *Ministre de la Transition écologique* un *Premier ministre* (Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu) (C-61/21, turpmāk tekstā – "spriedums Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu", EU:C:2022:1015, 46. punkts, kā arī tajā minētā judikatūra). Šajā nozīmē skat. arī judikatūru, kas attiecas uz Savienības ārpuslīgumisko atbildību saskaņā ar LESD 340. panta otro daļu (skat. spriedumu, 2024. gada 5. marts, *Kočner*/Eiropols, C-755/21 P, EU:C:2024:202, 118.–120. punkts un tajos minētā judikatūra).

[18] Skat. spriedumus Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu (47. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī *Kantarev* (97. punkts un tajā minētā judikatūra).

[19] Citus piemērus, kuros Tiesa ir izvērtējusi, vai pārkāptas tiesību normas mērķis bija piešķirt tiesības indivīdiem, skat. spriedumos, 2004. gada 12. oktobris, *Paul* u.c. (C-222/02, EU:C:2004:606, 50. punkts); 2021. gada 25. marts, *Balgarska Narodna Banka* (C-501/18, EU:C:2021:249, 115. punkts); 2022. gada 10. marts, *Grossmania* (C-177/20, EU:C:2022:175, 70. punkts), un Valsts atbildība par gaisa piesārņojumu (45.–57. punkts).

neizriet, ka šis "pozitīvais pienākums" radītu tiesības indivīdiem šīs pašas Tiesas judikatūras izpratnē. Proti, minētajā tiesību normā nav nekādu norāžu, ka topogrāfisko karšu izmantošanai būtu jārada priekšrocība indivīdiem un it īpaši lauksaimniekiem, kas piesakās uz atbalstu.

68. Otrām kārtām, šķiet, ka šis konstatējums izriet arī no Regulas Nr. 1782/2003 20. panta kontekstuālās un teleoloģiskās interpretācijas.

69. Šajā ziņā atgādinu, ka saskaņā ar šīs regulas 17. panta pirmo daļu "katra dalībvalsts izveido integrētu administrācijas un kontroles sistēmu", sauktu par "integrēto sistēmu", kas atbilstoši šīs tiesību normas otrajai un trešajai daļai bija piemērojama dažādām KLP atbalsta shēmām [20], kā arī regulas vispārīgajos noteikumos paredzēto noteikumu kontrolei [21]. Šīs integrētās sistēmas vispārējais mērķis saskaņā ar minētās regulas 11. un 13. apsvērumu bija "uzlabot pārvaldības un kontroles mehānismu efektivitāti un rentabilitāti".

70. Šajā kontekstā saskaņā ar Regulas Nr. 1782/2003 18. panta 1. punktu, lasot to kopsakarā ar tās 13. apsvērumu, integrētā administrācijas sistēma ietver virkni elementu, kuru kopējais nolūks ir "*efektīvāka administrācija un kontrole*". Kā viens no šiem faktoriem b) apakšpunktā ir norādīta "lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabalu identifikācijas sistēma" (turpmāk tekstā – "ZGIS"), kas minēta šīs regulas 20. pantā. Tādējādi ZGIS ir tikai viena no integrētās sistēmas sastāvdaļām, un to nevar analizēt atsevišķi, neņemot vērā vispārīgākos mērķus, kas izvirzīti, ieviešot integrēto sistēmu. Saskaņā ar minētas regulas 14. apsvērumu ZGIS tāpat kā citi integrētās sistēmas elementi – proti, elektroniskā datu bāze, atbalsta pieteikumi no lauksaimniekiem, saskaņota kontroles sistēma un vienreizējo maksājumu shēmā – tiesību uz maksājumu identificēšanas un reģistrēšanas sistēma – palīdz uzlabot pārvaldības un kontroles procedūru efektivitāti, ņemot vērā sistēmas sarežģītību un lielo izskatāmo atbalsta pieteikumu skaitu. It īpaši saskaņā ar minētās regulas 16. apsvērumu lauksaimniecības zemes gabalu identifikācija, vajadzības gadījumā izmantojot attālās izpētes metodi, "ir pamatelements, lai pareizi piemērotu ar platību saistītās shēmas", ņemot vērā, ka "pieredze liecina, ka esošajām [identifikācijas] metodēm ir zināmi trūkumi".

71. No tā izriet, ka šīs tiesību normas, tāpat kā citu ar Regulu Nr. 1782/2003 [22] ieviesto "integrēto sistēmu" veidojošo elementu mērķis ir vienīgi uzlabot kontroles efektivitāti, nodrošinot, ka dalībvalstu kompetentās iestādes var efektīvi pārbaudīt atbalsta pieteikumu atbilstību Savienības tiesību prasībām. Tiešo maksājumu efektīvas administrācijas un kontroles mērķis ir aizsargāt Savienības finanšu intereses [23]. No šāda viedokļa raugoties, topogrāfiskās kartes, ja tās nav pietiekami precīzas, var apdraudēt kontroles efektivitāti, tādējādi radot risku, ka dalībvalstis nekonstatē nepamatotus maksājumus, kas rada finansiālu risku Savienības budžetam.

72. Tādējādi, lai gan šīs tiesību normas potenciāli var būt noderīgas lauksaimniekiem [24], Savienības likumdevējs tās nav izstrādājis, lai lauksaimniekiem atvieglotu atbalsta pieteikumu iesniegšanu. Proti, topogrāfisko karšu precizitātes līmenis, kas jāizmanto dalībvalstu kompetentajām iestādēm,

[20] Proti, vienreizējo maksājumu shēma (kas izveidota ar Regulas Nr. 1782/2003 III sadaļu) un citām atbalsta shēmām (kas paredzētas šīs regulas IV sadaļā), kā arī vienkāršotas atbalsta shēmas 2002.–2005. kalendārajam gadam (saskaņā ar 2.a pantu Padomes Regulā (EK) Nr. 1259/1999 (1999. gada 17. maijs), ar ko paredz kopīgus noteikumus tiešā atbalsta shēmām saskaņā ar [KLP] (OV 1999, L 160, 113. lpp.)).

[21] Proti, Regulas Nr. 1782/2003 II sadaļas ar nosaukumu "Vispārīgi noteikumi" 1.–3. nodaļā.

[22] Skat. it īpaši Regulas Nr. 1782/2003 19. pantu ("Elektroniskās datu bāzes"), 21. pantu ("Tiesību uz maksājumu identifikācijas un reģistrācijas sistēma") un 22. pantu ("Atbalsta pieteikumi").

[23] Šajā nozīmē skat. Regulas Nr. 796/2004 11. un 55. apsvērumu.

[24] Skat., piemēram, piekļuvi elektroniskām datubāzēm saskaņā ar Regulas Nr. 1782/2003 19. pantu. Lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu pareiza identifikācija, lai saņemtu finansiālu atbalstu, daļēji ir atkarīga no izsniegto karšu kvalitātes. Tomēr pretēji tam, ko apgalvo BX, nevar uzskatīt, ka bez šīm kartēm atbalsta pieteikuma iesniedzējam nebūtu bijis iespējams pareizi noteikt savas zemes.

ir noteikts, lai nodrošinātu atbalsta pieteikumu pārbaudes efektivitāti, jo integrētā sistēma nedarbojas kā atbalsta instruments lauksaimniekiem saistībā ar viņu pieteikumiem. Tomēr šāds instruments Regulā Nr. 1782/2003 ir paredzēts, proti, "saimniecību konsultatīvā sistēma", ko dalībvalstis izveido "lauksaimniekiem" [25].

73. Turklāt jānorāda – lai gan lauksaimnieks var izmantot "integrēto sistēmu", šī lietderība pēc būtības ir raksturīga jebkurai organizācijas sistēmai, arīdzan "integrētajai sistēmai", jo neviena sistēma, šķiet, nedarbojas pašmērķīgi: galu galā runa vienmēr par noderīgumu pilsoņiem. Tomēr šāds noderīgums ir pilnīgi netiešs un refleksīvs, un ar to nepietiek, lai "piešķirtu tiesības indivīdiem" Tiesas judikatūras izpratnē [26]. Pretējā gadījumā jebkāda veida organizatoriski pasākumi būtu jāuzskata par tādiem, kas piešķir tiesības indivīdiem, bet tas būtu *reductio ad absurdum*.

74. Visbeidzot, trešām kārtām, Regulas Nr. 1782/2003 20. panta tīri objektīvais un tehniskais raksturs ir vēl acīmredzamāks, ņemot vērā šīs tiesību normas rašanās vēsturi. Šajā ziņā jāatzīmē, ka "integrētā administrācijas un kontroles sistēma" Regulā Nr. 3508/92 tika iekļauta, lai citastarp palielinātu administrācijas un kontroles mehānismu efektivitāti un lietderību (šīs regulas 3. apsvērums), izmantojot atbilstošus tehniskos līdzekļus un administrācijas un kontroles metodes, ņemot vērā šādas sistēmas sarežģītību un lielo apstrādājamo atbalsta pieteikumu skaitu (šīs regulas 5. apsvērums), lai katras dalībvalsts līmenī pastāvētu "elektroniska datu bāze, burtu un ciparu identifikācijas sistēma lauksaimniecībā izmantojamās zemes gabaliem, atbalsta pieteikumi no lauksaimniekiem, saskaņota kontroles sistēma un lopkopības nozarē – sistēma dzīvnieku identificēšanai un reģistrēšanai" [27]. Turklāt lietderības labad jākonstatē, ka gan ZGIS koncepcija, gan mērķis ir pārņemti Regulā (EK) Nr. 73/2009 [28], ar kuru tika atcelta un aizstāta Regula Nr. 1782/2003, kā arī visās regulās, kas tika pieņemtas pēc šīs regulas pieņemšanas [29].

75. Līdz ar to, ņemot vērā Regulas Nr. 1782/2003 20. panta formulējumu, kontekstu, mērķi un rašanās vēsturi, tā nolūks ir regulēt lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu identifikācijas metodi kā daļu no integrētās Savienības fondu izmantošanas administrēšanas un kontroles sistēmas, tādējādi veicinot Savienības finanšu interešu aizsardzību, un tas nav iecerēts kā tāds, ar kuru tiktu izveidota Savienības tiesību norma, kas piešķir tiesības indivīdiem. Tās noteikumi, kas attiecas uz tādas lauksaimniecības zemes gabalu identifikācijas sistēmas izveidi, kas ir integrētās administrēšanas un kontroles sistēmas galvenais elements, ir paredzēti, lai nodrošinātu tās pareizu darbību, tādējādi ļaujot dalībvalstu kompetentajām iestādēm efektīvi pildīt pienākumus, proti, administrēt un kontrolēt atbalsta pieteikumus.

[25] Skat. Regulas Nr. 1782/2003 13.–16. pantu un 8. un 9. apsvērumu.

[26] Skat. šo secinājumu 16. un 17. zemsvītras piezīmē minēto Tiesas judikatūru.

[27] Regulā Nr. 1782/2003 atzīts, ka lauksaimniecības zemes gabalu identifikācija ir pamatelements, lai pareizi piemērotu ar platību saistītās shēmas. Pieredze liecina, ka esošajām metodēm ir zināmi trūkumi. Tāpēc jāparedz identifikācijas sistēmas izveide, vajadzības gadījumā izmantojot attālo izpēti (skat. šīs regulas 16. apsvērumu).

[28] Padomes Regulas (2009. gada 19. janvāris), ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar [KLP] un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, kā arī groza Regulas (EK) Nr. 1290/2005, (EK) Nr. 247/2006, (EK) Nr. 378/2007 un atceļ Regulu (EK) Nr. 1782/2003 (OV 2009, L 30, 16. lpp.) (šīs regulas 15. un 17. pants, kā arī tās 21. apsvērums).

[29] Skat. 68. un 70. pantu un 44. un 45. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 1306/2013 (2013. gada 17. decembris) par [KLP] finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un ar ko atceļ Padomes Regulas (EEK) Nr. 352/78, (EK) Nr. 165/94, (EK) Nr. 2799/98, (EK) Nr. 814/2000, (EK) Nr. 1200/2005 un (EK) Nr. 485/2008 (OV 2013, L 347, 549. lpp.), kā arī 66. un 68. pantu un 58.–60. apsvērumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) 2021/2116 (2021. gada 2. decembris) par [KLP] finansēšanu, pārvaldību un uzraudzību un ar ko atceļ Regulu (ES) Nr. 1306/2013 (OV 2021, L 435, 187. lpp.). Tomēr jāatzīmē, ka ar Komisijas Īstenošanas regulas (ES) Nr. 809/2014 (2014. gada 17. jūlijs), ar ko paredz noteikumus par to, kā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1306/2013 piemēro attiecībā uz integrēto administrācijas un kontroles sistēmu, lauku attīstības pasākumiem un savstarpējo atbilstību (OV 2014, L 227, 69. lpp.), 17. pantu valsts kompetentajai iestādei arī tika uzlikts pienākums atbalsta pieprasītājam darīt pieejamu "ģeotelpiskā atbalsta pieteikuma veidlapu – citastarp, lai identificētu visus lauksaimniecības zemes gabalus.

76. Šo secinājumu, manuprāt, nevar atspēkot ar Komisijas veikto revīziju AA/2008/24, uz kuru BX atsaucas savā argumentācijā, lai uzsvērtu Bukarestes apgabaltiesas secinājuma kļūdaino raksturu. Proti, kā rakstveida apsvērumos apstiprinājusi Komisija, šī revīzija ļāva secināt, ka Rumānijā lauksaimniecībā izmantojamo zemes gabalu identifikācijas sistēmā bija nepilnības, kuru dēļ tika veiktas finanšu korekcijas. Tomēr šāda izmeklēšana pēc būtības neattiecas uz Savienības un Rumānijas attiecībām un tās vienīgais mērķis ir identificēt finanšu riskus Savienības līdzekļiem. Līdz ar to no minētās revīzijas nevar secināt, ka Komisija būtu uzskatījusi, ka Regulas Nr. 1782/2003 20. pants aizsargā lauksaimnieku individuālās tiesības.

77. Tādēļ ierosinu uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkts nav interpretējams tādējādi, ka tā mērķis ir piešķirt tiesības indivīdiem un it īpaši tiešo maksājumu pieteikumu iesniedzējiem.

C. Par otro prejudiciālo jautājumu

78. Ar otro jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkts ir jāinterpretē tādējādi, ka šajā tiesību normā ietvertais jēdziens "pareiza faktiskā informācija" ietver gan platību pareizu deklarēšanu, ko veicis lauksaimnieks, gan izmantotā zemesgabala un tā robežu pareizu identifikāciju.

79. Jāatgādina, ka šajā lietā BX pieteikumam tika piemērota atbalsta nepiešķiršana, pamatojoties uz Regulas Nr. 1973/2004 138. panta 1. punktu, jo BX sākotnējā platības deklarācijā bija norādījis par 46,56 % lielāku platību, nekā tā bija patiesībā [30]. BX apstrīd, ka būtu deklarējis šādu pārmērīgi lielu platību. Proti, viņš uzskata, ka par viņam pārmesto pārmērīgo deklarēto platību ir atbildīga Ardžešas *APIA*, kas viņam sniedza topogrāfiskās kartes, kuras nebija pietiekami precīzas un tādējādi neatbilda Regulas Nr. 1782/2003 20. pantā noteiktajām prasībām. Līdz ar to viņš esot sniedzis "pareizu faktisko informāciju" un katrā ziņā viņš neesot "vainojams", tāpēc viņam neesot bijis piemērojams nekāds atbalsta samazinājums vai nepiešķiršana atbilstoši Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktam.

80. Vispirms jāatgādina, ka šīs regulas 68. pantā, kurā izklāstīti noteikumi par izņēmumiem no samazinājumu un nepiešķiršanas piemērošanas atbalsta maksājumiem, kas tostarp minēti tās I nodaļā, kura ir veltīta konstatējumiem par atbilstības kritērijiem, 1. punktā ir paredzēts, ka maksājumu samazinājumi un nepiešķiršana nav piemērojama, ja lauksaimnieks ir iesniedzis kompetentajai iestādei "*pareizu faktisko informāciju* vai ja viņš var *citādi* pierādīt, ka nav vainojams" [31]. Proti, saskaņā ar minētās regulas 67. apsvērumu "samazinājumi un nepiešķiršana attiecībā uz atbilstības kritērijiem parasti nav jāpiemēro, ja lauksaimnieks ir iesniedzis faktiski pareizu informāciju vai ja viņš var citādi pierādīt, ka nav vainojams".

81. Šajā ziņā, runājot par šīs pašas regulas 68. panta 1. punkta piemērošanu attiecībā uz datiem, kas saistīti ar atbilstības kritērijiem, šī tiesību norma jālasa kopsakarā ar tās 12. pantu, kurā reglamentēts lauksaimnieka iesniegtā "vienotā pieteikuma" [32] saturs, ar kuru lauksaimnieks deklarē ne tikai lauksaimniecībā izmantoto platību, bet arī savas tiesības uz maksājumu [33]. Tādējādi saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 12. panta 1. punktu vienotajā pieteikumā iekļauj visu

[30] Skat. šo secinājumu 31. punktu.

[31] Mans izcēlums.

[32] Šis "vienotais pieteikums" Regulas Nr. 796/2004 2. panta 11. punktā definēts kā "tiešo maksājumu pieprasījums saistībā ar vienreizējo maksājumu shēmu un citām platībatkarīgā atbalsta shēmām, izņemot atzītu ražotāju grupu pieteikumus maksājumiem par apiņiem atbilstoši Regulas (EK) Nr. 1782/2003 68.a panta otrajai daļai".

[33] Skat. Regulas Nr. 796/2004 16. apsvērumu.

informāciju, kas vajadzīga, lai lemtu par tiesībām pretendēt uz atbalstu, jo īpaši "[..] sīku informāciju, kas sniedz iespēju *identificēt* visus lauksaimniecības zemes gabalus saimniecībā, to *platību*, kas izteikta hektāros līdz divām decimāldaļām, *atrašanās vietu* un attiecīgā gadījumā izmantošanas veidu, kā arī to, vai lauksaimniecības zemes gabalu apūdeņo" [34].

82. Tādējādi no minētās tiesību normas formulējuma skaidri izriet, ka gan "lauksaimnieka veikta platību pareiza deklarēšana", ciktāl tajā ir atsauce uz "platību, kas izteikta hektāros līdz divām decimāldaļām", gan "izmantotā zemes gabala un tā robežu pareiza identifikācija", ciktāl tajā ir atsauce uz "lauksaimniecības zemes gabalu identifikāciju" un "to atrašanās vietu", ir informācija, kas nepieciešama, lai izlemtu, vai ir tiesības pretendēt uz atbalstu. Šis konstatējums turklāt saskan ar pašu jēdzienu "lauksaimniecības zemesgabala identifikācija", kas attiecas vienīgi uz zemesgabala robežu identifikāciju, nevis uz tā platību, kuru savukārt var noteikt tikai pēc zemesgabala robežu precīzas identifikācijas. Citiem vārdiem – lauksaimniecības zemesgabala pareiza identifikācija, ja nav aprēķinu kļūdas, neizbēgami nozīmē pareizu platību deklarēšanu.

83. Tomēr, ņemot vērā pamatlietas apstākļus, manuprāt, ir jāpaplašina šā jautājuma tvērums un jāizvērtē jautājums, vai lauksaimnieks, kurš kompetentajai valsts iestādei iesniedzis nepareizu informāciju, tomēr var izvairīties no atbalsta samazināšanas vai nepiešķiršanas saskaņā ar Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktu, ja viņš pierāda, ka nav "vainojams", ņemot vērā, ka šīs iestādes konstatētajā kļūdā viņš nav vainojams.

84. Šajā ziņā jautājums par vainojamību pārkāpumā ir atkarīgs no katra gadījuma īpatnībām. Piemēram, apstāklis, ka tāda iestāde kā *APIA* ir iesniegusi atbalsta pieprasītājam neprecīzus vai nepietiekami precīzus dokumentus, kas tam nebūtu ļāvuši precīzi noteikt un norobežot zemesgabalus, kurus tas vēlas izmantot, varētu atbrīvot šo lauksaimnieku no jebkādas "vainojamības", ja viņš spētu pierādīt, ka viņa rīcībā nav citu pierādījumu, pamatojoties uz citiem plāniem vai kadastra dokumentiem, vai citām kartēm, kas ļautu viņam noteikt vai lokalizēt šos pašus zemes gabalus. Tomēr, ņemot vērā atbildi, ko ierosinu sniegt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, no Regulas Nr. 1782/2003 tiesību normām par "integrēto sistēmu" neizriet, ka ar tām minētajam lauksaimniekam tiktu piešķirtas jebkādas tiesības, kas tam ļautu pierādīt savu zemes gabalu atrašanās vietu un platību, izmantojot valsts kompetentās iestādes rīcībā esošos dokumentus.

85. Runājot par pamatlietas faktiem, kas izklāstīti lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu, iesākumā attiecībā uz "pareizas faktiskās informācijas" rakstura vērtējumu – kā Tiesa jau ir nospriedusi – jākonstatē, ka atbalsttiesīgā platība, kas ir saistīta ar tiesībām uz maksājumu, ir lauksaimnieka rīcībā [35], jo šāda platība ir daļa no lauksaimnieka saimniecības, ja lauksaimniekam ir tiesības to pārvaldīt lauksaimnieciskās darbības veikšanai [36]. Lauksaimniekam saistībā ar šo platību jābūt pietiekamai autonomijai, kas jānovērtē iesniedzējtiesai, ņemot vērā visus konkrētās lietas apstākļus [37]. Turklāt saskaņā ar Tiesas judikatūru ir svarīgi, lai *šajā laikposmā neviena trešā persona* uz attiecīgās platības *neveiktu nekādas lauksaimnieciskas darbības*. Lai novērstu situāciju, ka vairāki lauksaimnieki attiecīgos zemes gabalus deklarē kā piederošus savai saimniecībai, patiesībā vienreizējā maksājuma shēmas ietvaros ir nepieciešams, lai šī perioda laikā šī platība netiktu uzskatīta par daļu no citiem lauksaimniekiem piederošas saimniecības [38].

[34] Mans izcēlums.

[35] Skat. spriedumu, 2010. gada 14. oktobris, *Landkreis Bad Dürkheim* (C-61/09, turpmāk tekstā – "spriedums *Landkreis Bad Dürkheim*", EU:C:2010:606, 53. punkts).

[36] Skat. spriedumu *Landkreis Bad Dürkheim* (58. punkts).

[37] Skat. spriedumu *Landkreis Bad Dürkheim* (62. punkts).

[38] Skat. spriedumu *Landkreis Bad Dürkheim* (66. punkts).

86. Šajā gadījumā, pirmkārt, no iesniedzējtiesas lēmuma izriet, ka platība, ko BX nomāja no zemes īpašnieka, bija mazāka nekā tā, ko viņš bija deklarējis. Ja BX zināja, ka faktiski apsaimniekotā platība bija lielāka nekā tā, kas bija viņa rīcībā saskaņā ar nomas līgumu, kas bija noslēgts ar zemes īpašnieku, viņam bija jāiesniedz pierādījumi par šo faktu Ardžešas *APIA*. Taču jāatzīmē, ka savās deklarācijās BX nav norādījis faktisku apstākli, kas tomēr šķiet būtisks, proti, pareizo platību, lai gan viņam vajadzēja un viņš būtu varējis paredzēt, ka dažas no deklarētajām platībām izmanto īpašnieks vai citas personas. Turklāt jānorāda, ka šajā gadījumā netika deklarēta nevis tikai neliela pārmērīga platība – to attiecīgā gadījumā varētu pieļaut vai attaisnot –, bet gan vairāk nekā 80 hektāri; šāds pārsniegums ir grūti iedomājams, ņemot vērā, ka zemes gabalus apsaimnieko lauksaimnieks, kuram ir pienākums nodrošināt to pārvaldību savā profesionālajā darbībā. Otrkārt, lai gan BX atsaucas uz kļūdām topogrāfiskajās kartēs, kuras viņam izsniedza Ardžešas *APIA*, no lietas materiāliem izriet, ka gan sākotnējā deklarācija, gan platības maiņas deklarācija tika veikta, pamatojoties uz vienām un tām pašām *APIA* kartēm.

87. Līdz ar to ierosinu uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkts, lasot to kopsakarā ar tās 12. pantu, jāinterpretē tādējādi, ka jēdziens "pareiza faktiskā informācija", kas ietverts pirmajā no šīm tiesību normām, attiecībā uz atbalsta piešķiršanas kritērijiem attiecas uz jebkuru informāciju, kas nepieciešama, lai lemtu par šādu atbilstību, un tā it īpaši ietver gan lauksaimnieka pareizu platību deklarēšanu, gan lauksaimnieka pareizu apstrādātā zemes gabala un tā robežu identificēšanu.

D. Par trešo prejudiciālo jautājumu

88. Ar trešo jautājumu iesniedzējtiesa būtībā vēlas noskaidrot, vai, ņemot vērā lietas apstākļus, tas, ka valsts pēdējās instances tiesa neiesniedza Eiropas Savienības Tiesā prejudiciālu jautājumu saskaņā ar LESD 267. pantu par Regulas (EK) Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta interpretāciju, ir uzskatāms par acīmredzamu un pietiekami smagu Savienības tiesību pārkāpumu, lai izraisītu attiecīgās dalībvalsts atbildību par kaitējumu, kas, saskaņā ar apgalvoto, esot nodarīts ar minētās tiesas spriedumu.

89. Citiem vārdiem – nevēloties, lai tai pārmestu, ka tā ir gan tiesa, gan lietas dalībniece, šī tiesa aicina mūs pieņemt lēmumu pēc būtības par to, vai ar tās 2012. gada 2. un 9. aprīļa lēmumiem ir acīmredzami pārkāptas Savienības tiesības [39].

90. Iesākumā uzskatu par lietderīgu norādīt, ka saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru dalībvalsts atbildību par zaudējumiem, kas nodarīti ar pēdējās instances tiesas nolēmumu, ar kuru pārkāpta Savienības tiesību norma, reglamentē tie paši nosacījumi, kas reglamentē dalībvalsts atbildību un kas minēti šo secinājumu 62. punktā [40].

[39] Jānorāda, ka trešo jautājumu iesniedzējtiesa, šķiet, attiecina tikai uz pamatojumu, kas balstīts uz LESD 267. panta trešās daļas pārkāpumu. Tāpēc turpmāk izklāstītā analīze neskar pārējos pamatus, uz ko atsaucas BX un kas izriet no Regulas Nr. 1782/2003 20. panta un Regulas Nr. 796/2004 68. panta nepareizas piemērošanas (skat. šo secinājumu 41. punktu). Pilnības labad jānorāda, ka Bukarestes apgabaltiesas ieskatā Bukarestes apelācijas tiesa esot pārkāpusi Regulas Nr. 796/2004 68. pantu vairākos aspektos, proti: i) nenosakot jēdziena "pareiza faktiskā informācija" nozīmi; ii) secinot, ka šī tiesību norma nebija piemērojama BX, pamatojoties vienīgi uz dokumentiem, no kuriem izrietēja Ardžešas *APIA* lēmums un tādējādi neiepazīstoties ar pārējiem BX iesniegtajiem lietas materiāliem; un iii) nepiedāvājot BX iespēju ar jebkādiem pierādīšanas līdzekļiem pierādīt, ka viņš nebija vainojams pārlieku lielas platības deklarēšanā (skat. šo secinājumu 44. punktu). Šādā gadījumā nevar izslēgt, ka vairāku "vienkāršu" pārkāpumu pastāvēšana, kurus valsts (esot) veikusi vienā un tajā pašā lietā, varētu būt pamats šos pārkāpumus pārkvalificēt par vienu "smagu" pārkāpumu, kas varētu dot tiesības uz kompensāciju.

[40] Skat. spriedumus *Köbler* (52. punkts), *Tomášová* (23. punkts) un *Hochtief* (36. punkts).

91. It īpaši attiecībā uz otro no šiem nosacījumiem, uz kuru attiecas trešais prejudiciālais jautājums un saskaņā ar kuru Savienības tiesību normas pārkāpumam ir jābūt pietiekami būtiskam, Tiesai jau ir bijusi iespēja norādīt, ka valsts atbildība par tiesu darbību var tikt rasties tikai izņēmuma gadījumos, kad valsts pēdējās instances tiesa ir acīmredzami pārkāpusi piemērojamos tiesību aktus. Lai noteiktu, vai Savienības tiesību pārkāpums ir pietiekami būtisks, jāņem vērā visi faktori, kas raksturo valsts tiesā izskatāmo situāciju. Tādējādi saskaņā ar Tiesas judikatūru daži no faktoriem, kurus var ņemt vērā šajā ziņā, ir it īpaši: pārkāptās tiesību normas skaidrība un precizitāte; ar pārkāpto tiesību normu valsts iestādēm piešķirtās rīcības brīvības apmērs; tas, vai nodarītā pārkāpuma vai kaitējuma pamatā ir nodoms vai neuzmanība; vai iespējamā tiesību kļūda ir attaisnojama vai neattaisnojama; apstāklis, ka Savienības iestādes rīcība varēja veicināt Savienības tiesībām pretēju pasākumu vai valsts prakses īstenošanu vai saglabāšanu, kā arī tas, ka attiecīgā tiesa nav izpildījusi savu pienākumu uzsākt prejudiciālā nolēmuma procedūru saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu [41].

92. Šajā ziņā attiecībā uz šo pienākumu iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, uz kuru skaidri attiecas trešais prejudiciālais jautājums, jānorāda, ka saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu, ja prejudiciālu jautājumu ierosina par lietu, ko izskata valsts tiesa, kuras lēmumus saskaņā ar attiecīgās valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, šai tiesai ir pienākums vērsties Tiesā [42].

93. Tomēr šis pienākums nav absolūts.

94. Proti, ņemot vērā spriedumā *Cilfit* un tam sekojošā Tiesas pastāvīgajā judikatūrā [43] atzītās robežas, valsts tiesa, kuras nolēmumus saskaņā ar valsts tiesību aktiem nevar pārsūdzēt, var tikt atbrīvota no šī pienākuma vērsties Tiesā tikai tad, ja tā ir motivēti konstatējusi, ka uzdotais jautājums nav būtisks vai ka Tiesa jau ir interpretējusi attiecīgo Savienības tiesību normu, vai ka Savienības tiesību pareiza interpretācija ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas (skat. attiecīgi "*acte éclairé*" un "*acte clair*" teoriju) [44].

95. Šajā kontekstā Tiesa spriedumā *CIM* noteica, ka šajā ziņā no sistēmas, kas ieviesta ar LESD 267. pantu, lasot to kopsakarā ar Hartas 47. panta otro daļu, izriet, ka tad, ja valsts tiesa, kuras nolēmumi saskaņā ar valsts tiesībām nav pārsūdzami tiesā, uzskata – pamatojoties uz to, ka tā ir kādā no šo secinājumu iepriekšējā punktā minētajām situācijām –, ka tā ir atbrīvota no LESD 267. panta trešajā daļā paredzētā pienākuma vērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, tiesas nolēmuma pamatojumā ir jānorāda vai nu tas, ka izvirzītajam Savienības tiesību jautājumam nav nozīmes strīda atrisināšanā, vai tas, ka attiecīgās Savienības tiesību normas interpretācija ir balstīta uz Tiesas judikatūru, vai arī, ja šādas judikatūras nav, tas ka

[41] Skat. spriedumus, *Köbler* (54. un 55. punkts), kā arī *Tomášová* (24. un 25.punkts). Šie faktori, kas ir skaidri balstīti uz valsts vispārējās atbildības sistēmas noteikumiem, kuri izriet no principiālā 1996. gada 5. marta sprieduma *Brasserie du pêcheur* un *Factortame* (C-46/93 un C-48/93, EU:C:1996:79, 56. punkts), tomēr ir tikai orientējoši un nav izsmeļoši, un, manuprāt, valsts tiesai, kurai ir jānovērtē Savienības tiesību acīmredzams pārkāpums, jābūt iespējai ņemt vērā arī citus faktorus, kas var būt atbilstošāki vai piemērotāki tajā izskatāmajai situācijai. Tādējādi, ja Savienības tiesību pārkāpums tiek attiecināts uz valsts tiesu, saskaņā ar spriedumu *Köbler* (53. punkts) jāņem vērā tiesu funkcijas specifika, kā arī likumīgās tiesiskās drošības prasības. Šim nolūkam varētu būt piemēroti daži kritēriji, kas noteikti dažādās dalībvalstu sistēmās, kuras ir pielāgojušas savu valsts iestāžu atbildības sistēmu, vajadzības gadījumā ieviešot īpašu sistēmu, kas balstīta uz *Köbler* judikatūru, lai ņemtu vērā tiesu darbības specifiku. Tādējādi varētu būt lietderīgi izmantot tādus jēdzienus kā "rūpības neesība" vai "nolaidība" saistībā ar to, kas tiek prasīts no parasti rūpīga un piesardzīga tiesneša. Tāpat varētu ņemt vērā šāda pārkāpuma sekas, jo īpaši, ja tas varētu nopietni skart attiecīgās personas tiesības.

[42] Šis pienākums vērsties Tiesā ir daļa no sadarbības, kas izveidota, lai nodrošinātu Savienības tiesību pareizu piemērošanu un vienveidīgu interpretāciju visās dalībvalstīs, starp valstu tiesām, kas ir par Savienības tiesību piemērošanu atbildīgās tiesas, un Tiesu, un tās mērķis tostarp ir novērst, ka kādā dalībvalstī rodas judikatūra, kas neatbilst Savienības tiesību normām (skat. spriedumus, 1997. gada 4. novembris, *Parfums Christian Dior* (C-337/95, EU:C:1997:517, 35. punkts un tajā minētā judikatūra), kā arī 2005. gada 15. septembris, *Intermodal Transports* (C-495/03, EU:C:2005:552, 29. punkts un tajā minētā judikatūra)).

[43] Skat. spriedumu, 2021. gada 6. oktobris, *Consorzio Italian Management* un *Catania Multiservizi* (C-561/19, turpmāk tekstā – "spriedums *CIM*", EU:C:2021:799, 33. punkts un tajā minētā judikatūra).

[44] Skat. spriedumu CIM (32. un 33. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra).

Savienības tiesību interpretācija pēdējās instances valsts tiesai ir tik acīmredzama, ka nerodas nekādas pamatotas šaubas [45]. Tomēr jāatzīmē, ka kopumā šāds valsts tiesas nolēmums jāizvērtē, ņemot vērā tiesiskos un faktiskos apstākļus, kādi pastāvēja minētā lēmuma pieņemšanas brīdī [46]. Taču, lai gan valsts tiesai ir pienākums pamatot savus lēmumus, ņemot vērā, ka pienākums skaidri pamatot lēmumus sprieduma *CIM* izpratnē tika skaidri noteikts tikai 2021. gada 6. oktobrī, manuprāt, šis pienākums var būt piemērojams valsts tiesām tikai no minētā datuma [47].

96. Ņemot vērā šos Tiesas atvedinātos principus, jāpārbauda, vai šajā gadījumā Bukarestes apelācijas tiesa kā pēdējās instances tiesa ir pieļāvusi acīmredzamu Savienības tiesību pārkāpumu, pirmkārt, nolemjot nevērsties Tiesā ar lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu, un, otrkārt, neievērojot pienākumu norādīt šī lēmuma pamatojumu.

97. Šajā ziņā norādīšu, ka trešais prejudiciālais jautājums, kā to formulējusi iesniedzējtiesa, būtībā attiecas uz to, ka neesot ievērots pienākums uzdot prejudiciālu jautājumu par Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta interpretāciju un pienākums pamatot, kāpēc ir noraidīti pieteikumi par šāda jautājuma uzdošanu. Taču šķiet, ka BX ir lūdzis arī Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta interpretāciju [48]. Līdz ar to piedāvāju paplašināt šī jautājuma tvērumu, lai tas ietvertu arī minēto aspektu. Turklāt šajā lietā pastāv acīmredzama un cieša saikne starp šīm divām tiesību normām, jo topogrāfisko karšu neprecizitāte, kas attiecas uz 20. pantu, ir saistīta ar iemesliem, uz kuriem BX atsaucas, lai pamatotu Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta piemērošanu.

98. Pirmām kārtām, *attiecībā uz pienākumu lūgt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkta interpretāciju*, no Tiesas rīcībā esošajiem lietas materiāliem izriet, ka Bukarestes apelācijas tiesa 2012. gada 2. aprīļa rīkojumā ir vienīgi noraidījusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, konstatējot, ka BX norādītajos apstākļos "nebija nepieciešams" iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. panta trešo daļu, neprecizējot iemeslus, kādēļ tā pauž šādu procesuālu nostāju [49]. Līdz ar to šķiet, ka šī tiesa netieši uzskatīja, ka šī interpretācijai *nav nozīmīga*, acīmredzot tāpēc, ka šīs regulas 20. panta 1. punkts nevar izraisīt Rumānijas valsts atbildību, jo ar to indivīdiem netiek piešķirtas tiesības [50]. Šajā ziņā jākonstatē, ka, ņemot vērā, ka Tiesa šo tiesību normu vēl nebija interpretējusi un līdz ar to Bukarestes apelācijas tiesa principā nebija atbrīvota no pienākuma iesniegt lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu [51], šai tiesai būtu bijis jāsniedz pamatojums, kādēļ tā uzskatīja, ka tai nav pienākuma vērties Tiesā, atsaucoties uz tiem izņēmuma gadījumiem, kādi tika atzīti spriedumā *Cilfit*. Tomēr, kā iepriekš norādīts, "nepieciešamības" neesība šajā gadījumā jāsaprot kā "nozīmīguma neesība". Taču atšķirībā no abiem pārējiem kritērijiem, kas saistīti ar "*acte clair*" vai "*acte éclairé* " teoriju, "nozīmīguma" kritērija novērtēšana ir tikai iesniedzējtiesas

[45] Skat. spriedumus, *CIM* (51. punkts un tajā minētā judikatūra), 2024. gada 29. jūlijs, *Breian* (C-318/24 PPU, EU:C:2024:658, 68. punkts), un 2024. gada 15. oktobris, *KUBERA* (C-144/23, EU:C:2024:881, 62.–65. punkts).

[46] Pēc analoģijas skat. spriedumu, 2019. gada 10. septembris, *HTTS*/Padome (C-123/18 P, EU:C:2019:694, 39. punkts), par prasību par zaudējumu atlīdzību sakarā ar nelikumīgu rīcību vai darbību, kas var izraisīt Savienības ārpuslīgumisko atbildību.

[47] Minētais pienākums norādīt pamatojumu, kas gulstas uz valstu pēdējās instances tiesām, netieši izrietēja jau no agrākas Tiesas judikatūras, proti, spriedumiem *Cilfit* un *Köbler*, bet arī no Hartas 47. panta (šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta Ī. Bota [*Y. Bot*] secinājumus lietā *Ferreira da Silva e Brito* u.c. (C-160/14, EU:C:2015:390, 90. un 94. punkts) un ģenerāladvokāta M. Bobeka [*M. Bobek*] secinājumus lietā *CIM* (C-561/19, EU:C:2021:291, 171. punkts)), kaut gan Tiesa to nostiprināja tikai spriedumā *CIM*, izveidojot skaidru saikni ar trīs kritērijiem, kas izriet no sprieduma *Cilfit* (šajā ziņā skat. ģenerāladvokātes T. Čapetas [*T. Ćapeta*] secinājumus lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (C-767/23, EU:C:2025:486, 37. punkts)).

[48] Skat. šo secinājumu 33. punktu.

[49] Skat. šo secinājumu 34. punktu.

[50] Šajā pašā nozīmē skat. Bukarestes apelācijas tiesas juridisko analīzi, kas izklāstīta šo secinājumu 43. punktā.

[51] Šajā ziņā skat. spriedumu, 1963. gada 27. marts, *Da Costa* u.c. (no 28/62 līdz 30/62, EU:C:1963:6, 75. un 76. lpp.).

kompetencē [52]. Tādējādi šai tiesai ir jāizvērtē, pirmkārt, vai 2012. gada 2. aprīļa rīkojuma pamatojums, kopā ar minētās tiesas 2012. gada 9. aprīļa spriedumu, pietiekami skaidri norāda iemeslus, kāpēc minētās regulas 20. panta 1. punkta interpretācija nav "nepieciešama" prasības sakarā ar atbildību ietvaros, un, otrkārt, vai "nepieciešamības" trūkums interpretēt minētās regulas 20. panta 1. punktu bija pamatots, jo īpaši tādēļ, ka arguments, ko BX vēlējās izmantot, pamatojoties uz šo tiesību normu, būtībā bija neefektīvs un tādējādi tam konkrētajā gadījumā nebija nozīmes.

99. Jebkurā gadījumā, pat pieļaujot, ka Bukarestes apelācijas tiesa ir pārkāpusi LESD 267. pantu, neiesniedzot lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu vai nepietiekami pamatojot savu lēmumu, šādu pārkāpumu, manuprāt, nevar raksturot kā "acīmredzamu", Proti, pirmkārt, kā izriet no šo secinājumu 95. punkta, pienākums norādīt pamatojumu saskaņā ar spriedumā *CIM* noteiktajām prasībām tika nostiprināts Tiesas judikatūrā tikai vairākus gadus pēc tam, kad jau bija pieņemti pamatlietā aplūkotie lēmumi, līdz ar to šo pienākumu nevar nedz strikti piemērot Bukarestes apelācijas tiesai, nedz, *a fortiori*, ar to pamatot acīmredzamu Savienības tiesību pārkāpumu pamatojuma trūkuma dēļ. Otrkārt, kā izriet no atbildes, kuru piedāvāju sniegt uz pirmo prejudiciālo jautājumu, Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkts indivīdiem nepiešķir nekādas tiesības. Līdz ar to Bukarestes apelācijas tiesas piedāvātā interpretācija sakrīt ar šo nostāju un nebūtu varējusi veicināt to, ka tiek pieņemti vai saglabāti valsts pasākumi vai prakse, kas ir pretrunā Savienības tiesībām.

100. Otrām kārtām, *attiecībā uz pienākumu lūgt sniegt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta interpretāciju*, ja Tiesa nav sniegusi šīs normas interpretāciju, jākonstatē – kā norādījusi Bukarestes apgabaltiesa –, ka Bukarestes apelācijas tiesai, lemjot par lūguma vērsties Tiesā noraidīšanu, bija jānorāda vairāk informācijas [53], lai tiesa, kurā tiek izskatīta prasība par Rumānijas valsts atbildību, varētu pārbaudīt, vai ir izpildīti LESD 267. panta trešās daļas piemērošanas nosacījumi. Šādos apstākļos un tā kā ir vispāratzīts, ka ar Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktu indivīdiem tiek piešķirtas tiesības, varētu apgalvot, ka pirmais atbildības iestāšanās nosacījums, kas saistīts ar Savienības tiesību normas pārkāpumu, ir izpildīts.

101. Tomēr, ņemot vērā iepriekšējo juridisko analīzi un spriedumu *Köbler*, un vēlāko Tiesas judikatūru [54], šī pamatojuma nepietiekamība, manuprāt, nevar būt acīmredzams Savienības tiesību pārkāpums vai pietiekami smags pārkāpums, lai izraisītu Rumānijas valsts atbildību. Proti, pirmkārt, BX atsaucas uz Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punktu, pamatojoties uz apgalvojumu, ka ir pārkāpts Regulas Nr. 1782/2003 20. panta 1. punkts. Taču, tā kā šajā gadījumā Bukarestes apelācijas tiesa nav konstatējusi šādu pārkāpumu, manuprāt, uzskats, ka Regulas Nr. 796/2004 68. panta 1. punkta interpretācija nebija "nepieciešama", pirmšķietami ir loģisks un noteikti nav "acīmredzams piemērojamo tiesību pārkāpums", proti, Regulas Nr. 796/2004 un Nr. 1782/2003 vai uz tām attiecināmās Tiesas judikatūras [55] pārkāpums, jo šajā lietā nebija neviena Tiesas sprieduma, ar kuru būtu interpretētas attiecīgās Savienības tiesību normas. Otrkārt, no lietas materiāliem izriet, ka Bukarestes apelācijas tiesa uzskatīja, ka šajā gadījumā Regulas Nr. 796/2004 68. panta pareiza interpretācija un piemērošana bija tik acīmredzama, ka tā neradīja "nekādas pamatotas šaubas" šo secinājumu 94. punktā atgādinātās Tiesas judikatūras izpratnē. Iesniedzējtiesa uzskata, ka situācija, kurā bija nonācis BX, neietilpa šīs regulas 68. panta 1. punktā minētajos gadījumos, jo viņš sākotnēji bija deklarējis noteiktu platību, bet pēc tam

[52] Šajā nozīmē skat. ģenerāladvokātes T. Čapetas secinājumus lietā *Staatssecretaris van Justitie en Veiligheid* (C-767/23, EU:C:2025:486, 30. punkts), kas konstatē, ka Tiesai nav kompetences interpretēt pirmo – "nozīmes" – kritēriju.

[53] Skat. 12. zemsvītras piezīmi.

[54] Skat. šo secinājumu 5. zemsvītras piezīmē minēto Tiesas judikatūru.

[55] Šajā nozīmē skat. spriedumus *Köbler* (52. punkts) un *Tomášová* (23. punkts).

atsauca 84,09 ha no šīs platības, lai gan faktiskā situācija attiecībā uz zemesgabalu nebija mainījusies, kā arī tāpēc, ka viņš varēja zināt un viņam bija jāzina precīza apsaimniekotā platība un tā pareizi jādeklarē. Līdz ar to nešķiet, ka iesniedzējtiesa, lemjot pēdējā instancē, būtu acīmredzami pārkāpusi Savienības tiesības, savas novērtējuma brīvības ietvaros uzskatot, ka tā varēja atturēties no lūguma Tiesai sniegt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 796/2004 68. panta interpretāciju, jo atbilde, pēc tās domām, bija acīmredzama.

102. Tāpēc ierosinu uz trešo jautājumu atbildēt tādējādi, ka nav saskatāms, ka fakts, ka pamatlietas apstākļos iesniedzējtiesa Tiesai nav iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu saskaņā ar LESD 267. pantu par Regulas Nr. 796/2004, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu Nr. 381/2007, 68. panta 1. punkta interpretāciju – neskarot šīs tiesas galīgo vērtējumu – ir tāds acīmredzams Savienības tiesību pārkāpums, kas var izraisīt attiecīgās dalībvalsts atbildību.

V. Secinājumi

103. Ņemot vērā iepriekš izklāstītos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Curtea de Apel București* (Bukarestes apelācijas tiesa, Rumānija) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes Regulas (EK) Nr. 1782/2003 (2003. gada 29. septembris), ar ko izveido kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, un groza Regulas (EEK) Nr. 2019/93, (EK) Nr. 1452/2001, (EK) Nr. 1453/2001, (EK) Nr. 1454/2001, (EK) Nr. 1868/94, (EK) Nr. 1251/1999, (EK) Nr. 1254/1999, (EK) Nr. 1673/2000, (EEK) Nr. 2358/71 un (EK) Nr. 2529/2001, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2008. gada 9. oktobra Regulu (ES) Nr. 1009/2008, 20. panta 1. punkts

   jāinterpretē tādējādi, ka

   šī tiesību normas mērķis nav piešķirt tiesības indivīdiem un, konkrētāk, tiešo maksājumu pieteikumu iesniedzējiem.

2) Komisijas Regulas (EK) Nr. 796/2004 (2004. gada 21. aprīlis), ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai ieviestu savstarpēju atbilstību, modulāciju un integrēto administrēšanas un kontroles sistēmu, kura paredzēta Padomes Regulā (EK) Nr. 1782/2003, ar ko ievieš kopīgus tiešā atbalsta shēmu noteikumus saskaņā ar kopējo lauksaimniecības politiku un izveido dažas atbalsta shēmas lauksaimniekiem, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Komisijas 2007. gada 4. aprīļa Regulu (EK) Nr. 381/2007, 68. panta 1. punkts, lasot to kopsakarā ar šīs regulas 12. pantu,

   jāinterpretē tādējādi, ka

   jēdziens "pareiza faktiskā informācija", kas minēts pirmajā no šīm tiesību normām, attiecas gan uz lauksaimnieka veiktu pareizu platību deklarēšanu, gan uz to, lai viņš pareizi identificētu apsaimniekoto zemesgabalu un tā robežas.

3) LESD 267. pants

   jāinterpretē tādējādi, ka

nav saskatāms, ka fakts, ka pamatlietas apstākļos iesniedzējtiesa Tiesai nav iesniegusi lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu par Regulas Nr. 796/2004, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Regulu Nr. 381/2007, 68. panta 1. punkta interpretāciju – neskarot šīs tiesas galīgo vērtējumu – ir tāds acīmredzams Savienības tiesību pārkāpums, kas var izraisīt attiecīgās dalībvalsts atbildību.